

Total Filmmaker

"Jen to, co je směšné, přibližuje se pravdě."

bezkokurenčně nejlepší český filmový režisér Karel Vachek - přednáška/báseň "O vnitřním smíchu"

"I nejprimitivnější společnost projevuje přirozený respekt k bláznům."

Motorcycle Boy (Mickey Rourke) ve filmu Rumble Fish, rež. Francis Ford Coppola podle povídky Susan E. Hinton

"Opice - jaká to zesměšňující parodie člověka! Nicméně ale je něco čím jsme byli nebo s čím máme mnoho společného, nebo se jí opět staneme. Je opice sama o sobě... princip nebo dekadence?"

Theophile Gautin (1865 - v novinové kritice cirkusového vystoupení)

"Dobrá jarmareční píseň je lepší, než špatná symfonie."

hudební skladatel Nino Rota, autor hudebních doprovodů k filmům F. Felliniho

"Vinnetou se kritice jevil jako nezáviděníhodný barvotisk.

Sám jsem ho byl odsoudit 6x!" *český komik a tramp Jaroslav Štercl*

"Divadle je život, film umění, televize nábytek" *komik a režisér Jerry Lewis*

a podíl
Jerryho
Lewis

...

10 "Pé"
kultovního
filmu

Jerry Lewis

a kultovní film

Člověk nebo opice?
aneb Sladkotrpký osud "komerčního" umělce?
(Cesta nahoru a dolů špinavou továrnou na sny)

USA a 50. léta...

...Evropanovi většinou zosobňují Elvis Presley, M.M., Coca Cola a Shell.

Není divu, že se už tehdy stal další ikonou Ameriky komik Jerry Lewis - a jeho zapřísáhlým nepřitelem ta část intelektuální Ameriky, která deziluzi z potěmkinovského vítězství cedila narkotiky či vstupem do přímého undergroundu v čele s W. S. Burroughsem.

Srovnat tyto dva světy není ve střední a už vůbec ve východní Evropě jednoduché. Neexistují vůle, ani informace.

Pokusme se alespoň o částečné přiblížení, a jelikož o americkém undergroundu žije v Čechách legendomakerů jako much (viz. příkladná ilustrace ke knize Živlu Polykači ohně) věnujme se širěji právě tvorbě Jerryho Lewise, jehož snad nikdy neměl možnost představit ani Milan Neděla v dobovém pořadu z 80. let Komik a jeho svět.

„Máme“ sice představu mafii zkompromitované kapitalistické Ameriky se zábavním průmyslem via Las Vegas/ Hollywood, umíme si do ní zasadit panáčka typu Elvise Presleyho, ale měli bychom vědět, že hned vedle něj se tou dobou, na stejné, ne-li vyšší úrovni, pohybuje dvojice „bavičů“ - Dean Martin a Jerry Lewis - dva symboly amerického snu a zábavy. Francouzské a britské děti vyrůstaly s komediemi Jerryho Lewise a Deana Martina. Znali je diváci i v Itálii a Německu. Jejich show běžely vždy jednou týdně v neděli odpoledne na televizních obrazovkách, zatímco Rusy kolonizovaná Evropa se propracovala k nepravdělnému vysílání filmů maximálně jen „levicově spřátelené“ francouzskoitalské

provenience. Za normalizace, ale i v uvolněnějších 60.

letech, byla českému publiku existence jakékoli, byť i kvalitní zábavy západního světa, předkládána pouze v podobě klasické němé grotesky, cenzurou schválených amerických blockbusterů (pokud ze současnosti, pak vždy problematizujících život na Západě). Angloamerická zábava byla proti rusofilskému diktátu národních častušek nepřípustná.

Neomluvitelná absence povědomí o tom, co se děje v široké kulturní sféře bohaté Ameriky, a nepřirozená atmosféra „bezkontaktního světa“ vytvořily prostředí fatální mezikulturní ignorance. Mnoho umělců a teoretiků bylo zatlačeno k úzkokolejnatému „živobytí“ a k vývoji pouze lokálních stereotypů, pokud vůbec mohli v policejním státě pokračovat v práci, nebo přejímali ze světa pouze to, co se k nim dostávalo „intelektuálními kanály“ undergroundu. Tato cesta však s sebou přinášela hlavně textové informace, vizuální a verbální se omezily pouze na přenos „seriózního galerijního“ umění – komediální vizualita do tohoto ranku nepatřila. Místo, aby se v 90. letech situace začala vyrovnávat, média doobsadila generace pohrobků s novým stylem a spolu se starou normalizační generací se vzmáhá k roztroušeně sklerotickým pořadům typu „Úsměvy“, aby se právě na ně nezapomnělo, a k „Paskvilům“ s podobnou setrvačnou touhou po nesmrtelné moci rodu. Začalo se raději hlásat zjednodušené pojetí „světa“, komedie nevyjímaje. Objevil se hanlivý český odsudek „hrubožrná komedie“, jalová komerce, před přijetím možnosti vůbec poznat neznámé z americké zábavné kultury a uvědomit si kořeny, vlivy či oprávnění existence.

Proto se musí začít od začátku.

Nic není tak hloupé, aby to nemělo svůj význam

Heslem umělce ještě na konci 19. století bylo, že umění přirozeně vzniká na základě vlivu soudobých myšlenek - vědy a techniky (nebo coby reakce na ně).

Umělecké směry jako dadaismus, futurismus, ale i kubismus, se hlásí k nejnovějším teoriím vidění světa, a stejně tak dobové, byť "okrajové" divadlo - zahnané do koutů lidových produkcí a kabaretů, jelikož salónní kultura (i co do „kulisy“) jen velmi těžko přijímá jinou, než stoletími prověřenou ideologii „osudové prošípaného realismu“.

Jak zjistíme až dnes či téměř až dnes, komici pracující s grimasou, pohybovým skečem, neurotickým herectvím a podobně vyvedeným uměním, vyšli ze společenské situace a vědních poznatků, když vědeckotechnická revoluce způsobila změnu tradičního způsobu života obyvatelstva. K tomuto procesu vývoje společnosti se totiž napojilo výrazné rozšíření psychických onemocnění, do té doby nebyvalé. Objevila se ve větší míře hysterie, neuróza, somnambulismus, stres a další kritické nervové poruchy.

Jelikož psychiatři vědci onemocnění, která zaplavovala tehdejší nemocnice, ale samozřejmě i ulice západoevropských velkoměst, o jejich příčinách i příznacích hojně publikovali nejen (sami) v odborném tisku, stal se z problému živý společenský a sociologický problém.

Nic nebylo modernější než slovo "nervy" a vše co se kolem nich točilo. Herci i publikum byli najednou "uzlíčky nervů", kteří potřebovali najít lék.

V manifestech nových uměleckých směrů z počátku století jsou provolání o touze po neustálém přísunu nových podnětů pro umění, jím po "kaskádách nekontrolovatelnosti a uvolnění", které by nazíraly na svět v analogiích např. k říši zvířat, ale i ke světu techniky, protože pouze tak může člověk dosáhnout ideálů "budoucí humanity".

Verlaine nebo Baudelaire čtou své verše živě v pauzách kabaretních představení, Lautrec, Van Gogh a Degas a později i Dalí (viz. jeho kresby Harpa Marxe) kreslí komiky, neboť jejich působíště jsou nejživějšími reproduktory nejaktuálnějších mezilidských témat. Těmto umělcům není zatěžko přiznat, přiblížit se, chcete-li snížit se, být při tom, žít spolu s lidem. „Dobře vědí, proč to dělají“, píše Huysmans ("... toto umění ustanovilo, jak má vypadat modernost!") a podobně se vyjadřuje i Alfred Jerry, autor známého krále Ubu, kterého poprvé představuje divákům téměř jako jarmareční loutkové divadlo.

Tehdy populární komik Paulus pocítil nutnost nebo „měl odvahu“ jako jeden z prvních scho-pen před pokřikujícím publikem reprezentovat postavu spojenou s fenoménem, který všechny frenetickou hysterií na jednu stranu fascinoval, na druhou děsil*.

Od té doby existovalo mnoho komiků, ženských komiček/zpěvaček, které spoluvytvořily obranný i útočný žánr „epileptické“ komedie. V této době se objevuje termín „automaton“ i

masky

- japonský herec napůl oblečen do godzillého kostýmu je příkladem, jak analogicky veselá může být kinematografie darwinovců. King Kong, Planeta opic, Ostrov doktora Moreau, Godzilla, Star Trek, An Elephant Man, Star Wars, Evil Dead, the Light of the Dead, Halloween, Pátek 13. -tého, Hellraiser, E.T., Ali a i všechny Hugoovské a Fantomasovské motivy, Richard III. a spol. jsou zástupci vrcholu nesmyslu zvaného "smysluplná" kinematografie, který pomáhá a ničím sebevědomí humanismus. Masky u primitivních kmenů vždy dovozovala pozorovateli přípustnou mystickou hodnotu života. Dovoluje siže snažit působením masky "světovou pravdu" vyvolat pocit existence tajemství, ale zároveň znevazuje nadměrnou lidskou důležitost... Za maskou ukrytá lidská, hrdcová tvář může přinášet kvalitu poučné bajky.

Inspiračními kapitolami kinematografie v tomto ohledu jsou jisté de sadeovská interpretace Rolanda Topora, ale Levi Strauss nebo u nás Daniela Hodrová mne v psaní o

fenoménu masek opravd., jisté však neupouští absenci fenoménu u postbarrandovské kinematografie. Doufám, že ji maska také jednou spadne a pozvedne opět onu život občertvující veselou kolegyni. PS: Jedné co neřimlmařim vychází pro svou osudovou trapnost je maska stáří - viz. Amadeus, Anglický pacient, ale bohužel i Coppolův Dracula. Jinak pitvořivé oblíbené nestvůra a monster s jistotou fungují všemi směry, pokud se ovšem neškělí samotní herci. To potom si takový Polívka zaslouží už jen perdu na červeňka. Ostatně klaunský nos u něj nic lepšího než bod úderu nesynjalizuje. >

kulisy

- nejsou to jen čistě produkční zázraky (stejně jako kulisa Babylonu od dodnes neptekonaného německého megakoncepu Intolerance D.W. Griffitha po nejnovější, avšak už jen dílčí, zajímavosti typu Piráti, "Titanic" nebo nejnovější Vátekův Kulisy Intolerance se ale mezi skutečné postavy, na rozdíl od computerem vytvořených montáží.

Když Kubrick se připravoval s Gilbertem Taylorem po jejich předchozí spolupráci na filmu Dr. Dívolaška další "kulisový" koncept pro velkofilm století 2001 Vesmírná Odysea, kameramani i scenografů režisérův požadavek vyprávět. Vymysleli si totiž kulisu pro jeden z neklasičtějších filmových efektů. Byla však v takovém měřítku, že vzbuzovala jen svými rozměry, zároveň vak svou křehkostí hrůzu.

V „Centrifúze“ ze dřeva a papíru měl herec běhat a kamera jej při obíhání jakoby sledovat a vytvořit trnk, jímž by se na plátně zjevovalo, že kosmonaut běží v lodi díky slabé gravitaci vzhůru nohama. Duo Kubrick/Gil-

bert do scény umístilo 5000 wattové lampy, které kulisu nejenom „slavně“ nasvítily, ale i nadměrně zahřály, tak že by se celá konstrukce mohla vznítit viz obr. dole. To, co se mohlo zřítit jako výprava ve známé scéně Dne kobylky, a to, že někteří filmaři takto riskovali, přineslo nejednomu filmu iře a pro jeden jediný záběr slávy, úspěch a trvalý zápis do dějin kinematografie. Za zmínku stojí dva nejstarší kulismakeři Phillip Guffroy a Dante Ferretti, nelze však nedeceit bezjmenné umělce z první vějířky oboru Griffithova majstrštychu, o nichž vypráví film bratři Taviani Sbohem Babylonu.>

kamera

Kameramani jsou pánové boje "světla a stínů". Ital Storaro k pojmenování své profese se brání být označován pouze kameramanem jasnou teorií "soutěživosti" barev. Storaro je cinematographem a režisér M. Scorsese, R. Polanski, S. Spielberg, F.Coppola a B. Bertolucci využívají schopnosti podobných pánu, kteří i pro záběr na tvz. mládíci hlavu jsou schopni čekat dny a noci na nadstandardní přirozené světlo. O naopak vybavit scénu tisíci světelnými prvky pro pravé fotokinetické umění. O těch, kdo uměli a umí se nejvíce zájemce dozví z časopisu American Cinematographers. Jsou tam povětšinou zmiňováni pánové: Billy Sitzer, Michael a Boris Kaufmannovi, Greg Toland, Tomino Delli Colli, Sven Nykvist, Giuseppe Rottuno, Carlo Di Palma, Láslo Kovács, Vilmos Zsigmond, William Fraker, John A. Alonzo, Freddie Francis, Nestor Almendros, Gordon Willis,

Jaroslav Kučera, Vittorio Storaro, Michae Chapman, Gilbert Taylor, John Alcott, Steven H. Burum, Michael Ballhaus, Sasha Wiener, Peter Suschitzky, Robert Richardson, Roger Deakins, Janusz Kaminski, Danusz Wolski a Khondy...tedy není jich mnoho (jistě někdo chybí), těch nejlepších, na 100 letou historii filmu. Sice to mohou být lidé, kteří takřka nevědí, jak se podepsat, jak o nich hrdla první dáma českého filmu Ester Kuumbachová, ale co na tom, když vědí, která díla, která dýchají na světločivou emulzi filmového materiálu. Bez nich by oněch několik nesmrtelných filmů, které mnohdy kuli ruku v ruce se „slavnějšími“ režiséry, ani náhodou nepříšlo na svět v tak slavných "barvách">

riziko

Takto dobývali nové kinaokové a pionýři jako M.K. s bratrem Dragou Vertovem a nakonec se stávali paradoxně a směšně zjednodušenou "inspirací" pro videa současné kapek, namátkou Aerosmiths. Přesněji znovu kameramani (avšak hlavně filmaři) Michael a Boris Kaufmannovi riskují život při zázrazu všeho včetně natáčení na kolečcích, čekají na význav z bolševického Ruska na Jasna Viga pro všechny tři jeho dodnes vizionářské snímky, živé svými kočkami na lodí, komikou a stříháním životem zaznamenané skutečnosti Francie 30. let - A propos de Nice, Paris Champion de Nation, Čtyřka z mrvů, Atalanta.

Nebyli sami, Dovzhenkův a Eizenštejnův kameraman D. Demutich a E. Křístě se svými dny, zjevovalo se v lapidárními triky a fotografií "nových ikon" obyčejného člověka, jeho bizarní situace, karikatury a "přírodní zázraky" ve vidění deště a slunce dopadajícího na plody sadů či elektrické dráty při "elektrifikaci" ruské

vesnice, neobávajících se, ale naopak, např. toho ukázat, že když traktor nejede, vodu v chladiči doplní směle zamířené "moč" ruských mužůků. It s kamerou až na dno možnosti a proti "osudu" a pohodí ve snaze objevit něco nového a originálního jako ruští pionýři, si mohou zřejmě dovolit jen skutečné dobří filmaři, jímž se stala profese bojem za nový pohled na svět.

kino - pravda

Režisér Karel Vachek v už zmiňovaném textu (viz. čas. Cinepur) hledí bez zamlkávání na současnost, promyšleně vpřed, ale i poctivě do minulosti, tak jak to má být. Podle něj veškerý problém krize českého filmu leží v morálce autora.Takovým autorům pak není jedno, jak vyhlíží prostředí kolem něj. U Vachkových (a snad i Viscontiho) filmů pravdivá souzvučnost témat vřívají celistvý obraz světa, který může divák promýšlet k lepší skutečnosti. Originální Vachkovou teorií středověčnosti a vnitřního smíchu lze s jistotou přijímat a pokoušet se o originální navázání! Vachek píše: "I režisér může být středověký. Autor Zrození národa D.W.Griffith se smál svými filmy sám sobě i své žánrově výchově. Žil černo- bíle i bíle i s matnýmima hubama a Intolerance se stala vzorem historického dramatu i velkofilmu, v němž se davy i jejich vůdci sejdou, ač je staletí od sebe oddělovala, předvést svou blibost / nesentimentálním způsobem, takže nás, potomky, nezavazují k obdobné blibosti, chybí středověký příběh, dialog i postavy jsou osudové, ale režie scény a stříhová skladba jsou středověké; díky tomu sledujeme v myslí nový film, plný překvapivých zážitků, jež jsme sami učinili nové postavy a nový příběh; dostáváme se vnitřní smích, stejný, jako když na pódiu vystoupí středověký politik, když nadšených nápadů vzkřívá v obdivujícímu prostoru jen tím, že se do něj nenáncie sám - umí být hloupý!... Běh se nám nesměje... " I "Středověký" podle mého znamená být bezzbytku pravdivý k sobě a k ostatním. >

osudové, ale režie scény a stříhová skladba jsou středověké; díky tomu sledujeme v myslí nový film, plný překvapivých zážitků, jež jsme sami učinili nové postavy a nový příběh; dostáváme se vnitřní smích, stejný, jako když na pódiu vystoupí středověký politik, když nadšených nápadů vzkřívá v obdivujícímu prostoru jen tím, že se do něj nenáncie sám - umí být hloupý!... Běh se nám nesměje... " I "Středověký" podle mého znamená být bezzbytku pravdivý k sobě a k ostatním. >

J.Lewis &

jeho praktická kabaretní nápodoba. Jde o způsob herecké práce využívající zmizení identity (i v imitování, totální reakci, intereakci s publikem a improvizaci, objevování nevědomí, změny myšlenek v okamžité reakce). Film má střídáním scén/stříhem podobný biotechnologický modus jako má hypnóza a sugesce. Obezitnost v hledišti není v jiném stavu, než v zjištěné pozornosti náchylné na přijetí sugestivní manipulace.

Skutečné vyrušení z "náslých" forem života, z jeho paradoxního fungování může být jedinec probuzen jedině překvapením, které má tendenci pracovat destruktivně." (A. Artaud) Také proto se objevuje přirozený zájem prvních kinematografů o zachycení -ex-(pres)ence-sivního derivátu života ulic - produkcí kabaretů. Jak uvádí Jean Epstein, „nervozita vyvolává silné reakce - a ty jsou čistá fotogeničnost. Film je pak relé mezi zdrojem neuroenergie a publikem."

Není proto divu, že jak u brů Lumiérů a následovníků – Meliése, Cohla - je hlavní tématem slavné zkarikovaná věta „What's on man's mind?". U Meliése a Cohla se tak dostává dobovému divákovi až fantaskní ilustrativnosti. U trikového režiséra komedií Etienna Arnauda "Dobrák invalida svým dětem se dějí dokonce takové věci jako "výměna hlavy i nohou za ztracený míč a branky". Mnoho slavných režisérů narozených na počátku století vzešlo z kabaretních pódíí a zábavního průmyslu vůbec. Ze všech těchto tradic vychází výchova a styl tvorby mladého herce Jerryho Lewise narozeného ve 30. letech.

Adiunkt Jerry Lewis

Lewisovu popularitu ve Francii dokazuje 46 tisíc vstupenek prodaných ve Francii za jediný týden - za jediný premiérový film "Artist and Models". Psal se rok 1955.

"Jerry Lewis vytvořil nejhruzostrašnější možnou hereckou nápodobu pohybové nezpůsobivosti nekoordinovaného pubescenta." Takto zpočátku reagovala na Lewisovy filmy a vystoupení poválečná francouzská kritika, plná touhy tlumit vzpomínky na to, co bylo. Kritici nemohli dlouho pochopit, proč má Lewis právě v západní Evropě masovou popularitu, a napadali ho, že ve svém pojetí komiky vychází z nejnižšího stupně fyzického, morálního a intelektuálního bahna společnosti. Tyto kritiky vyšly v době, kdy generace kritiků okolo André Bazina ještě nezačala připouštět autorské a interpretační schopnosti schopného zahraničního umělce. Také byly "zapomenuty" unikátní němé snímky promítané v muzeu d'Orsay až v 90. letech, které dokumentovaly zaznamenaným herectvím, režii i příběhy a prokazatelným dobovým vědeckým materiálem z oboru psychologie a psychiatrie propojení kulturní tradice západní Evropy z počátku století s Lewisovým „comebackem"

masky

<V roce 1996 Eddie Murphy ztvárněním 6 postav členů rodiny prof. Kelpa, sedících u jediného stolu, vzdává hold jak ramakeovanému filmu Bláznivý profesor, patrně nejslavnějšímu a nehoršímu Lewisovu snímku, tak řadě dalších, mezi nimiž jedno z čestných míst jistě udělí, i po Murphyho počtu vylučováním výkonu, Rodinné stáno. Po maskami 8 různých charakterů (... stýdku "nevhodných" k adopci dítěte) se Lewis řadí mezi světové komiky, kteří věděli, že v komedii jde o rytmus, exces a extravagantní každého momentu. Toto své umění herce, sám předzřívající "opice" doplňuje šklou "transvestičních" vystoupení - obkázáním nařukavých kypárně a lá balón, do sádových krunýřů jen s průduchy na hlavě, do zvyčedých kůží, falešných předků, zákůsů, brýlí, čepic, klobouků, paruk a šklebů přes vykladní skříní a skla helem skafandru, aut i tv obrazovek.

Využíval tradiční divadelní "kostýmy" i techniky komediálního užít masky jako "prázaného" převleku, ale

nou roli pro možný úspěch a že psaná slova scénářů nemusí být vždy nutná a už vůbec ne vždy ta pravá pomoc kvality. Letos se na webu Jerry Lewis Comedy House objevila fotografie z posledního teletelionu, který herce na pomoc dětem uvádě. Po roce, v rozhovoru pro LVSun, již po řadě osepřipravených problémech Lewis vtipně uvedl, že "hlavu jak bavlněný kokon má po ukidujících lécích na své 70-tileté dýchacívé stěně. I komik Jerry Lewis se nakonec přece jen dostal do rukou "maskerů života", ale jak vidět, údel zoesmívatí dodnes jej neomrzl...

kulisy

< Jerry Lewis podruhé režijel celovečerní film - Miláček žen a ve studiu Jerry Lewis Comedy House objevila fotografie z posledního teletelionu, který herce na pomoc dětem uvádě. Po roce, v rozhovoru pro LVSun, již po řadě osepřipravených problémech Lewis vtipně uvedl, že "hlavu jak bavlněný kokon má po ukidujících lécích na své 70-tileté dýchacívé stěně. I komik Jerry Lewis se nakonec přece jen dostal do rukou "maskerů života", ale jak vidět, údel zoesmívatí dodnes jej neomrzl...

jeho osobnost rozpadá ve velkém záběru ženského

domova v téměř desítku stejné oblečených, před ženami dvoje prchajících postav) a samozřejmě doplňuje klasické téma nekonečného prostoru tvůrčí možnosti v "přeušňovaném audivizuálním" světě oproti stimulému fungování médií. Cílevědomost Lewisovy organizační povahy a touha po exemplární čistotě filmového vyjádření, s jakou se běžně u americké produkce nesetáváme, Lewis řadí mezi skutečné umělce, byť třeba vše naznačené nevyužil o vytříbení nastiňných myšlenek... rozhodně Lewis svým dílem předvedl, že být itiscenční nápadý, být "maniristický, má smysl. Rozhodně pak v komedii.

kamera

<Lewis se zapsal více než 40 vynálezů do profese například videomonitorovat kamerový záznamámie-empochází od něj, lesťže pracoval na filmu, vždy tomu bylo s kameramanem - "starým praktikem", u kterého mohl prosazovat autorský v Hollywoodu nečasté "obrazové i dějové stylizované kreače", přetavované postupy klasických děl do nového významu. Jerrymu vlastní "Technicolor s "vylučovanými" banálovými prvních barevných filmů měly dovést povzbudivé nálady, ale zároveň to bylo burleskní smyšle. A kinetické varování podobné dopravním značkám. Nebyl snad jiný režisér, který by tolikrát měnil objektiv pro následující záběr, nebyl však snad ani jiný, kdo byl schopen ovládnout všechny klíčové pozice autorského filmu. Než se ukáží záměrně namíř "přístup" k technice, že musíme vzpomenout poznámku Jana Němce z r. 2001, jak směřné ti filmáři "skrz kameru čumí". Lewis přistoupil ke kameře a jednoduše

dal psu na objektiv, tak že jsme viděli jenom tu. Vypa-

dalo to, jakoby žral kameru. Bylo to vulgární, ale představte si tu sílu, ten "surrealismus"! Prostě, fungovalo to! Totální anarchie... Absolutně převrátili vzhůru nohama všechno tu stimulost, jak jsme televizi tehdy znali...". popisuje nejlepší režisér současného Hollywoodu Martin Scorsese vzpomínky z dětství i televize v 50. letech, kdy se na stanici Martin a Lewis proháněli se svými show. Lewis svou tvorbu celý život doplňoval parodickou 16mm amatérskou tvorbou, fotografováním... Literární povahu filmu neakceptoval. Držel se hesla: Literatura i literární humor literatuře, filmu chytý a humorný obraz!

riziko

Stejně jako Frigův Generál, tak i Lewisovy filmy šokují frenetičností a rskantní akrobatičností herecké práce. Herecká ekvilibristika si vyzábla svou daň ve zdevastovaně pohyblivosti hercova stáří, ale nescetnému počtu "pádů na zadek" se alespoň lidé zdravě smíjí než že by tupe sledovali mrtvínou tv MLUČICH HLAV - Sada remaků Lewisových komedií však upozorňují na psychologický aspekt Lewisova zájmu o "tvrdé pády". Filozofové si začali uvědomovat, že KOMIK interpretuje psychologii a pravdivý stav americké společnosti. Když v 60. letech pracoval na jeklyhydeovské komedii Bláznivého profesora, řešil problém, který dnes nabírá stejně jako tehdy na intenzitě. Upovětského teorie konce dik-tátu měly a dikta tu se náměně pracují v problému "handycapovaného" individua a pokouší se problémy odtabuzovat. V 70. letech Lewis zaujal ve vlaku vystresovaný koftavý člověk, reagující na každý podnět popleteně, v 90. letech Lewis se

svým nástupcem Eddieem Murphys pracuje bez skru-

pulí a až drsným odhalením na ozdravení psychologického traumatu obezity buráky ukolébané americká populace. Murphys kontrolovaný černý humor, udržení ve stavu smysluplnosti snad právě pro Lewisovu exkluzivní přítomnost, se postavil tváří v tvář obecnému znechucení nad problémem. Z díly remaku spracovaly etické otázky manipulace davu dokonce i genetikou... Stejná, ba co více generalizují, byla Lewisova schopnost vyjádřit se k politice. Lewis svými filmy riskoval tedy nejen své fyzické, ale i psychické zdraví, uvědomíme-li si, jaké naladění ve společnosti existuje k lidským vadám.

kino - pravda

Když už nic nefunguje a člověk nemá výjimečný talent, má neppře dělat to, co nikomu neubližuje a co sám má rád, protože alespoň to je pravdivé. Proto je v Lewisově kinematografii šance setkat se s místy, která se angažují ukázat, na čem samotný Lewis utíhal. O Lewisovi se často mluvílo jako o egomaniakovi, ve skutečnosti však byl zřejmě podobně jako Steven Spielberg "velké dítě" ve své době s otevřenými možnostmi. Mezi svými momenty jeho filmografie patří tudíž například scéna z Rodinného stábla, v níž se Lewis posadí jako zodpovědný "rodící" si po uložení dítěte sedne a poslechne si obilbenou desku. Nenadálá Lewisova antiake z filmu doslova trčí, a přesto působí nepřelgčtější v jeho ději. Podobně ve snímku Lit-bora a Posilček uplatňuje vystoupení svých obilbených umělců - "amátérských" tisí rodících muzikantů s kytarami u kolen nebo maňáškáté téměř a lá Rozmarýnek. Lewis zde projevuje cit pro ryzi kvalitu a seznamuje diváky s umělci, kteří neměli v show

byznysu štěstí prosadit se. Tyto Lewisovy postupy jsou

bezespero filmovou verzí poezie, avšak o pravdě o "americkém snu" podává filmáky "léčivé" svědectví až od 70. let při jednodenním tv-vysílání charitativního teletelionu je plně v komikových odlehčených "nevězných" náčích. Miláček generace má Lewisovu exkluzivní přítomnost fenoménem, že i nad dětským onemocněním si lze dělat sportovní látky, pokud se to umí. Lewisem zastupovaná charitativní činnost vydělala již biliony dolarů. Pro všechny tyto pravdivé důvody byl Lewis navržen na Nobelovu cenu míru.

Kult Film

&

zájmu o komedii.

Dokázalo se tak, že Lewisovy komedie mají svůj předobraz nejen v zakódované kolektivní paměti společnosti a nové francouzské intelektuální publikum v 60. letech začalo nakonec dílo Jerry Lewise hodnotit jako progresivnější díla, šplhající dokonce i nad Chaplinova a Keatonova. Dokonce Lewisův autorský vklad využívalo jako příklad „k prosazování“ změny stylu národní kinematografie. Kdo jiný tedy ještě v roce 1980 mohl předat ve Francii čestného Césara Lousi de Funézovi za celoživotní dílo než Lewis. V roce 1983 dostává cenu kritiky v Cannes film Martina Scorseseho Král komedie s Lewisem v roli mediálního soka Roberta de Nira. Ve stejný rok běží celé léto na francouzské televizi seriál o díle Jerryho Lewise...

Velký učitel Dean Martin

Dva "rodilé" Newyorkčany - italoamerického zpěváka Deana Martina a potatilého židovského komika Jerry Lewise dal dohromady pro společné vystoupení v Class Hat Clubu chytrý herecký agent Ab Greshler v roce 1944. Americký typ klubu, kam lidé přišli za nejnovějším jazzem, tancem, vzájemným občerstvením a co Kerouac nazýval „Velkou americkou nocí“ bylo však odpočátku ideální místo pro TV přenosy a pamětníci dodnes nemohou zapomenout, co před jejich očima na scéně i pobíhající mezi hledištěm dokázali Lewis s Martinem.

Dean Martin byl o generaci starší než Jerry Lewis a Martin nad ním prosazoval tudíž nadhled staršího bratra. Amerika se i právě proto, že byla válečná léta, chtěla bavit a dvojice zpěvák a komik se v podání již mnoha umělců osvědčily na ziscích i oblíbě např. v podání předchůdců Binga Crosbyho a Boba Hopa, nejpopulárnějšími v „předelvisovském“ showbizu. Duo Martin/Lewis slibovalo podobný úspěch a ten se vzápětí dostavil. Katapultoval je na úroveň hollywoodských výšin a zaručil jim budoucnost. Slavili fenomenální úspěch.

V prvním společném filmu, v nenákladné adaptaci populárního provedeného rozhlasového sitcomu „My Friend Irma Goes West“ Lewis i po padesáti letech každého pobaví záběr i ve spánku se svírajících rukou, neboť v něm, jak se ukáže, Lewis hraje mladíčka, který pracuje jako džusmejk a od rána do noci musí vymáčkávat pomeranče a grepfruity. Ve filmu je v mladíkově chvíli volná soutěž v grimasách. Lewis v ní soutěží se šimpanzem Pierrem a vzájemné snažení komentuje slovy: " Ten chlapek Darwin skutečně nebyl daleko od pravdy!!" Asi těžko by někdo soudný toto prohlášení mohl čekat v dnešním pojetí „hrubožrné“ komedie, jak někteří stále posuzují snažení kvalitních komiků.

Během jejich vzájemné kariéry publikum dokonce duo komiků považovalo za "jedno jen nekompatibilní tělo, spojenou identitu". V jejich spojení lze hovořit o typu vystoupení, které lze

receptář

... aneb to, jak se co dělá, stojí za natočení. Proč má takovou oblibu seriál Colombero, v němž vždy na začátku je filmický zručně vybraný postup, jak dělo fakticky neobratně byla spouštěna vražda, aby pak tuto bezduchost hvězda Peter Falk zesměšnil a nenapodoben? Proč je oblíben Receptář převlečka všech režimů Přemka Podlahy, který se sbíranými postupy ví, jak zničít kritika?

Chytrý film umí přinášet užité informace v nejzajímavějším vzhledu. Přestože úplnost tv. „od podlahy“ je idealem a svět naopak valcuje recyklující se komunita tlačí, v filmu odborníkem na slovo vzatým na „receptář“, jak se v které situaci zachovat, byl gymnast A.Kurosawa. Jeho Kagenuša – měl přece střelce s puškou, odmítají si u stříny (uhei slůvku) pušky provázem, aby mohli v noci ukázat oběšením svého hradu zabít nepřátelského vojevůdce. Děsu Uzala – měl zase sibiřského trapera, který v nouzi byl

schopen improvizace použít k stavbě ukrytý před bouří jako kostru stanu zeměměřičský stav atd. Dokonce už v jednom z prvních filmů zářil komediální návod jak upoutat pozornost – ve filmu Roma Bossetiho (1908) – si hrdina pořizuje magnetický kabát, který všem, co mu chtějí ublížit bere zbraně, bohužel však magnetizuje i vše ostatní kovové tak, že je naiten z krádeže. Indiana Jonesové, Jamesové Bondové, Funézové, jak se zbavit vetřelce až po skautský či instruktážní tv. seriál Mňam ... zkušenosti jsou prostě k nezaplacení. A ty směšně zvlášť. >

P.Newman obklopen
filmovou technikou pro
jediny záběr, kdy je
kamerou sledován při
její jízdě po kolejnicích
postavených do kruhu
- při natáčení film
Barva peněz 86'.

hvězdy

Podle "zatím" nejlepšího českého filmáře Karla Vachka existují, jako u všech profesí, také u herecké dva typy - (vlně citim) Magický a Mystický. Magické hvězdy by člověka neměly zajímat, neboť takoví "herci" jim chtějí spíše manipulovat. Mystická hvězda - střeďový člověk - je však osoba, která svou práci pomáhá - mluví z podstaty bytí. Takovými podle Vachka jsou "záživé bytosti" (které dělají např. ty správné pohyby apod.) Marilyn Monroe, Anna Magnani, Jean Marais, Sylv Stallone, Gergar Rodrigues nebo Giulietta Masina či Gérard Philippe. Podle Vachka u nás byl jediný - Oldřich Nový.

V systému hvězd naopak pro získání pozornosti "kouli očima" pseudo hvězdy, patří do ranku magiků - Hirusiňský, Olivie, Orson Wells, Mastroianni, Depardieu nebo Deneuveová, kteří at' už vědomě či nevědomě většinou nahánějí spíše strach než aby ze své pozice byli divákovi blízkí a dali nejavo pomoc k správnému chápání dějů, jaké na Zemi existují, mají existovat a

které je naopak třeba změnit. Např. "pohybové herectví" je důkazem, jak důležité je pro filmové umění tvůrčí kreativita herce.Hvězda Františka Petery byla také v tom, že si pro film 4 vraždy stačí sám vymyslel pro gangsterskou vůz strčil do nosu propichující korek... Dát prostor těm pravým je umění a pro film velký dar - naposledy se podařilo ve snímcích Roberta Redforda - dokonce i v takové slátanině jakou je Spy Game. Takové filmy pak jsou spíše filmy těchto hvězd, než samotných režisérů a nevdají to. >

obsese

- Spielbergovo Blízké setkání třetího druhu, Antonioniho Zvěstování, Coppolovy Rozhovory, hlavně „biografické“ filmy jako Fitzgeraldovo nebo snímek o Josefu Křížkovi a poči, jsou všechno snímky, v nichž divák sleduje nepochopitelnou cestu umanutého pátrání, hledání a zkoumání po dosud neznámém (naplnění smyslu života nečím novým). Hlavní hrdinové těchto ne vždy detektivních příběhů jsou postavy, které dávají svým chování často divákům příklad a duchovní rozměr. Hrdinové takových filmů nezají oddech ani pauzy, aby dosáhli nebo (třeba i osudově) nedosáhli jistého cíle, vždy však ta cesta má smysl. Energie odevzdávají do "hry" způsobuje u diváka takovýchto vyprávěných procedur efekt zaujetí a motivace. Pokud nejde o perverzitu, efekt je skutečně plodný a převládá u mladé publikum je schopno přimět k následování.Posedlost navíc např. ve Viscontiho terminologii vede sice v obecných představách k mnohým negativním důsledkům.

Posedlí lidé dělají chyby, jsou považováni za bláznové. Za neokamžitý úspěch, před přijetím svých vyz, jsou perzekuováni, často dokonce vynaložen energie tyto bytosti polká, upadají do narkotických delirí a život se jim hroutí, lidé si jich nevědí, avšak pozitivum tvůrčích počínů nakonec dá zapravdu jim. Film má schopnost toto vidět čistě a velice srozumitelně.Scéna stavby modelu Ďáblův hory, místa setkání s UFO, je performance o vektoru důležitého proměnlivých skutečnosti. >

komiks

- filmy Quentina Tarantina, Billyho Wildera, Tim Burton, ale namátkou i Woody Allena jsou sami o sobě karikaturní čistého filmu. Jako takové sice nenaplní víc než jen populární kulturu, dělají to s vědomostí tradice a nutností vyjadřovat se třetě a co možná v pravdivých souvislostech k existujícím lidským typům.

Většina takových filmových postav sice výrazně pochází z představ, které už postulovala anglická karikatura 19. století, přesto burleskní formy žánrových klíšé mají silnou vyjadřovací schopnost dodnes. Horror, detektivní a gaudijský román, upití, vědecký a sponzární film... Fellini věděl dobře odkud rukou směřat a co zneškodnit. Postavy žen vamp, drsný chlap, citlivka, tůlpaš, nekřůba, (žena) dílčí... všechno bylo nejdříve nakresleno, okostymováno a to celé pak přetlačeno do filmového komediantsví. Cím drastičtější karikatura a stylizace doprovázená byt' jen drobnými detaily, film se snadněji napojuje na všlechna zkušenosti diváka a je schopen vyprávět výrazem postav o skutečnosti samostatně a

lip, než celý scénář a příběh. Nesmrtelným příkladem budí spolupráce Bely Lugosiho s Edem Woodem. Programově si dělali legraci z žánru, věděli o tom, uměli to a po letech se ukazuje, že lidem typ karikaturního i třeba i nekonečného seriálu typu Twin Peaks, Červený trpaslík nevedí, naopak nej mají rádi i bez poznání, o čem je v něm vlastně řeč. Jen s naprostou koncepčním a sociografickým uměním je komiksový film schopen bavit. >

hi-tech

- Jakkoli dramaticky použitelná nová vizuální technologická novinka způsobuje zjitřený interest diváka o vyprávěný příběh, pokud se zadat, pak tedy i myšlenky autora. Příl' dobrodružného filmu - Predátor I. II. by se bez koncepce užítí termoides nestal předním zř. mnohaleté atraktivitu. Také technická podpora Kubrickova Shining steadycamem Garreta Browna nebo computový portrét Leonarda De Capria ve Boylově adaptaci Pláže mají za následek zvýšili preference obou projektů. Pokaždé se jednalo o první a příkladně komerční využití zobrazovacích technik. To, že opakovaný vtip není vtipem nezabýváno mnohým věd. naopak zase zneužit, ale přesto pokud autor uchopí novou digitální technologii podle principu jejich vzniku, může vylhnout např. cameronovskému zapomenění. Za pár let po jeho Terminátorovi ani pes neštěkne, ačkolí efektní 3D had z Abyss a spol. - přejší jako ukázký zručnosti chůzí ze Sil

Icon Valley. Na opačném konci této hierarchie oproti tomu stojí pevně Zbig Rybczynski, jehož podíl na vstupu digitální technologie do videokultury je neodiskutovatelný stejně jako je třeskuté hloupy postoj české "filmové vědy" pokud ignoruje jím naznačené trendy jiných než perspektivních zobrazovacích metod. Praxe spojená s teorií je jediná možná cesta do budoucnosti kinematografie (a malířství). Bez obsáhnutí moderních poznatků a jejich užítkového zapojení do "příběhu" civilizace pábytelé naplní svět odpadem z kopíí starých postupů a poezii bez myšlenek. At' žije věda. >

Kult J.Lewis &

nazvat vysnívané "romance-hry O potenciální(ch) partnerk(y)ách" apod. Martin a Lewis vytvářeli nepopsatelnou atmosféru sponatneity, ekcentričnosti, humoru, při níž dva umělci byli "spojeni v konfliktuální harmonii". Oproti Laurelovi a Hardymu byla dvojice originálně nesourodá a to ji činilo příkladnou a dokonalou metaforou v atmosféře nadměrně vitálních světových konfliktů. Nutno dodat, že to byla zábava, při které se bavili nejen diváci, ale především její aktéři samotní, a jak tvrdili, dělali to pro sebe, jakoby i publikum bylo součástí jejich samotných.

Martin nikdy nehrál vedle Lewise naprostý ideál. Spíše lavíruje na ose hejska, kterému všechno vychází, vyzná se, již zná krutý svět i to, co je v něm pro něj dobré, jenž však zároveň je ochoten pomoci a být přítelem někomu, kdo je na tom, jako on před pár lety, kdy byl také na startu a plný ideálů. Ideály potom jistě nebere.

Princip příběhů, který navíc koreluje s typicky českým terorismem zlotřilců ve Smetanově Daliborovi, nebo Haškem popsaný charakter středoevropského prostředí. Koho napadá v těchto příkladech motiv homosexuality, je podobně jako divadelní režisér Perzelka vedle. Jde přece o regulérní partnerství, které má ve vývoji osobnosti jedno z nejdůležitějších postavění a vzájemná loajalita je předpokladem jak dobré výchovy, tak velkých výsledků. Homospekt lze v tomto ohledu najít pouze v názoru nerelevantního senzacechtivého přestřelení až lži, což u popisu lidí i umění typu Martina a Lewise je nabíledni.

Přes titulní stránky

Zároveň u nich šlo o nám již dnes z vlastního života dobře známou "etnickou komedii", kterou na jednu stranu prozrazovala Lewisova židovská "obliba" skrývat se za masku někoho jiného, na druhou vyloženě párem procházela tendence usměrňovat všeobecné národnostní vášně jak u nich samých, tak personifikované parodovat běžné vyhrocené společenské klima i v multikulturních Spojených státech, které se ostatně na konfliktu národnostních zájmů "deklarovaly".

Když komici-senioři Bing Cosby s Bobem Hopem poprvé přizvali začínající duo do své TV-show, Lewis s Martinem samozřejmě ze uctivosti hostitelů a pokory hostů udělali komedii, jakou do té doby a snad až dodnes téměř nezažívá.

Bez ptání si brali mikrofon, „rušivě“ lftali po sále, přehnaně líbali hostitele při jejich proslovch a vůbec znevažovali a destrukovali jakoukoli připravenost a svázanost moralistní TV se slovy: "Pro vás veterány přišel čas si už odpočinout." apod. Veškerá nacvičená TV strnulost byla tatam a před zraky diváků se jelo skutečně naostro ne s celebritami, ale obyčejnými lidmi. „Nikdo na takové entre nebyl připraven. Toto byla "živá televize", taková, jaká má být, daleko

receptář

<Kdo neviděl Lewisovu verzi Pigmaliона Patsy nepochopí, že tento komik může vypadat hloupě a zároveň coby režisér křusná a originálně baví lidi. Ve filmu nadle Lewise v roli chlapce, kterého si mediální magnát najdou coby ideálního nešiku k důkazu, že peníze se mohou vydělat právě jen na takovém nekřubovi. Lewis předvede svou verzi komedie, kde hrđina producentů sborí všechny scénáře. Jednou jako kompletní nešikas vypůjčeném krátkonohavcovém smokingu a lá premiéra Václava Havla předvede postup, jak si učit plesu i jako taneční začátečník. Dál pak jako ztracený před vchodem na velkolepou show, bez listku a zájmu, předvede mladík chaplinovskou etudu, jak přijít k fraku, cilindru i sláve, třeba i pokud talent zrovna nepříchází známými dveřmi - chybějí Vám někdy světeční šaty - použijte sace, šaty, které přetvářejí svoje manžestřátky a máte to. Někdy nevíte, jestli vás nějaká židka nesměje a ty objektivní pravou osobnosti těžko rozeznávají. Mit co lict neznamená, mit tu možnost, takže někdy je nutné "unést ředitelce", aby jej serioznější nahradil ve

"Volejte mň", jak o podobném vypořádá Scoseseho Král komedie... Lewis v roli uneseného herce sice leukoplázií "zasádrovaném" v křesle nezapomenutelně trpí, ale celý únos je ostané hommage všem tragikomickým lewisádám, přestože příběh hovoří otevřeně o paradoxech mediálních receptů. Lewisovu kinematografii lze chápat jako pokus o zachování Zaslouženě byl film oceněn nejen v Cannes. Česká kina jej však dodnes neměla možnost oficiálně vidět početností jednoho z nepodlahovatějších umělců Ameriky jinde než u prodej e aut v Kusturovově Anzonském snu.

hvězdy

< Na první pohled by se mohlo zdát, že Martin byl zanedbatelnou součástí dua geniální komik a nadhazovač. Jerry přerušoval Deanovi písně, bral muzikantům nástroje, rozhazovali a rozbíjeli v klubech a hotelích nádobí... Byli to mistři improvizace a nikdo netušil, co z minima při zkouškách nakonec v samotné šou exploduje. Byl to úplný zážrak sledovat, jak prostě milovali jeden druhého za to, co umí a jak přitěžují tento vztah vyhlížet. Někteří úspěch Martina a Lewise popisovali jako důsledek radostné oslavy poválečné "vzájemnosti". Představovali pár, v němž se jeden o druhého starali a navíc sveržně dávali publiku možnost se nad zmínovanými problémy zasmát. Pro Lewise rozchod dua znamenal celý život zkoušet dělat tak, aby před zapřeleným, ale sklamaným Martinem jeho výtčty napravil. Lewis vždy to, že poznal Martina, považoval za jediné umělecké štěstí. "Byl to hlavně Martin, kdo šou tlačil do dvokého rytmu. Martinova"

potřeba Lewise prohat "etnickou komedii" - tzn. že dvojice velmi často parodovala v pseudoloválních

medích jinak nepřipustné národnostní pútky, které však dodnes hýbají společností. Lewis napadl Martinovo maňánské makaronský, jako Martin "Lewisova" ke české židovské. Finálním vzájemným souladem vždy rozbíjeli tabu Dean Martin nikdy nebral své profese příliš vážně. Bral role od populárního agenta v "bondovské" sání Matta Helma po oplice ve westernu Rio Bravo a vždy, podobně jako francouzský kolega Jean Marais, prokázal univerzálnost, se kterou pokud měl autorský prostor, a Martin jej mival, tvořil naprosto umělecký zážrak.

obsese

< Lewis své "angažované štěstí" připravoval už komedií Kudý na frontu, kde milováné nevěstě, za zdravotní důvody odmítnut armádou podíle se na boji proti hitlerismu, zpruniktue soukromou akci proniknout do hlavního stanu vůdce v přestrojení a lá lewisovský kap. Klos. Chaplinovský taneček s Hitlerem nebyl ojedinelý, ale přiřadil Lewise k těm, kterým není obecně slušice lhostejná. V roce 1972 tedy Lewis realizuje pro Hollywoodu léta už kolující scénář Dani, který klauzu plikal. Projekt popisoval příběh alkoholika, zkrachovalého baváře Helmuta, který byl pro svůj cynismus a vtipy na adresu "vůdce" nacisty vybrán, aby "se staral" o židovské děti na cestě lágru a před smrtí v koncentračním táboře. Pohled na židovskou komunu dětí pak má pochybný charakter byvalého Klausova obratů, ale nedovolí mu už děti zachránit, naopak se rozhodne s nimi zemřít. Ačkoli Begginio komedie Život je

krásný se objevil až v 90.letech, projekt, který dokonče-

ný opustil Lewisovu rezidenci až po jeho smrti, je po léta legendou jeho antinacistické obsese. Pro neuvěřený film, považovaný svědky za vrchol židovské poválečné mánie, po 30 let prý neuzrál čas. Hledání důstojné alternativy ke zpracování tak delikátního tématu skrze komickou formu bude jistě něco, co by se dalo označit zjevně, pokud se potvrdí Lewisova slova o síle přiváděcího boje proti antisemitismu nejistým způsobem vrátit se k tomuto filmu po více než 30 letech. Příslib veledla a skutečnost, že Lewis po této filmové zkušenosti prakticky nikdy jako režisér nevystoupil, splňuje pravidlo zajímavosti jeho díla a osobnosti.

komiks

< Většina považuje Lewise za karikaturu sebe sama. Jeden z hlavních obdivovatelů Jerryho Lewise byl francouzský komik a režisér Pierre Etaix. V době kulminace kultu J. Lewis vydává o vztoru svých komedií knihu Vlastních kreseb a karikatur, zobrazující Lewisova "pan-tonimické" umění spolu s básnickým vyzněním. JERRY je také předmětem komiksového seriálu D.C. a Jim Carey, který má Lewise představovat v Scoseseho připravovaném životopisném filmu Dino, je zase zosobněnou karikaturou Lewisova herectví. Takže rozdíl mezi pouze "nakresleným" a "hraným" Lewistem a jeho tvorbou skutečně téměř mizí. Také mezi Fellinim a Lewisem je stejný bod. Oba budují své filmy na znalosti a přípravě skrze tradici západní karikatury. Lewis přistupuje k filmu, jako ke kultovnímu, už ve výrobě. Obsazoval do nich kultovní filmové herce, jejichž výrazy byly přetřesovány do animace a ilustrací a naopak jako u Bugie Bunnyho přehrávány herci.

Někdy úspěšně jiný jako např. Tim Roth Lewisovu paroduje neúspěšně ve 4 polohách. Exempelní příklad jako film Cady, přináší postavu nezdravého syna, jehož otec nutí být "po něm" golfovým šampionem. Lewis překládá paralyzu páteře, jak jej na greenu obklopi dav, takže je hned vidí me, jak před všemi v panice utíká do lesa s nohama v prázdném úhlu (což je ve filmu ještě přízračně zrychleno). Ve filmu Martin hraje oproti Lewisově postavě staršího-úspěšnějšího. Oba přátelé v jednom z přečekomických čísel imitují jeden druhého při pohledu z očí do očí tak dokonale, že ani diváci, a jak se přiznaly i manželky obou herců, si již nejsou jisti, kdo je který.V tom oba umělci přirozeně bortili hranice zneužití pojmu individuum.

hi-tech

Lewis nevynechal jediný moment, aby zparodoval a ukázal iluzornost filmu, jeho výroby, prostředí a vše kritické, co s Hollywoodem souvisí a byl první na řadě, kterému se tv revoluce dala "napospat". Iluzornost kontra "kontra skutečný život" bylo jeho novitní téma. Okamžitě reagoval na zážité směšnosti podobně. Ukázal svým divákům směšnost fungování médií in natu- ra. Např. tv byla Lewisovi nejen pouhou rekvizitou. Ve filmu Miláček žen nechá mega tv štáb připravit scénu pro interview se slavnou paní domácí. Divák později sleduje skutečnost příběhu a skutečnost tv (v jednom filmu). Rozdílnost pohledu na to, že je ve své zmanipulovatelnosti a nacičené neidčnosti markantní. Za sňmanou matronou proháni "skoro až coby" coby elektronický duch, jakého známe z ladění programu. Další s čim Lewis předjal elektronickou revoluci, bylo jeho pojetí zvláštní druhu významutvořného fotodetailu

(a lá "ruka a pětí" "má" "vzorovost" "spu-u.

žádný z amerických showbizmanů nepoužíval tak proměnlivé a rapující staccato předčasné, než se vůbec scratching a rapsong objevil v chicagských garážích. Věříme, že alespoň česká komerční tv jednou pochopí, že unik před být jak intelektuálně tvrdí a píší hrubozrnný a vulgární, ale vtipem komiků je marnivý. Pokud jde o neopakovatelný humor zasahující společnost na otříchých místech, není lepší prevence a titlo intelektuálně se cenzurová z neznalostí problému mysl.

od reklam a nacvičených frází, hraného pochlebování, nic neříkajícího klábosení." Stali se dokonalou dvojicí pro televizní vysílání, které se ale v ohledu k jejich práci stalo oproti klubovým vystoupením riskantní institucí. Již v tehdy fungujících peoplemetrech vítězil Lewis, který "rozesmíval" davu. To, že svým "blázněním" reagoval na Martinovy narážky a špilce, bylo producenty postupně přehlíženo. Lewisovo mladické bláznovství a Martinův inteligentní nadhled sestavovalo dohromady elegantní předobraz ideálního moderního člověka.

Sponzorskokomerční systém televize byl „těžší“ než systém filmových studií - Ford, Texaco, Kodak, Colgate atd., takže profesionalita všech zúčastněných vzešla nakonec z toho, že byli schopni neztratit tvář úplně, ale ne jako herci, ale jako lidé. Postupně byl pár producenty zásahy a "vylepšováním" rozeštván.

Studia začala jít na ruku více Lewisovi a Deanu Martinovi proto, že v jejich pojetí viděl utápění Jerryho talentu. Jerrymu byla nabízena nezávislost, více peněz a Jerry nabídky, zpočátku samostatné vystupování jako například k uvádění oscarového ceremoniálu, přijímal. Dean to Jerrymu naznačoval, že tento bussiness jej nezajímá a že se nechce stát jeho součástí, ale Jerry začal brát sám sebe příliš vážně. Martin měl samostatně také úspěch. Byl obdivovaným zpěvákem - jeho hit That's Amore ad. se staly slágy na obou březích Atlantiku. Neměl potíže se osamostatnit. Bylo mu líto, že se rozpadá partnerství, které mělo smysl, pro něco, co stojí pouze na penězích a davovém šílenství krátkého trvání, což se nakonec prokázalo v Lewisově naprostém vyčerpání na sklonku kariéry.

"Publikum rádo vidí někoho, kdo je nebo se alespoň "dělá" ještě hloupější než oni... chce vidět výjimečnou osobu - ať génia nebo hlupáka." , psal jeden z mála francouzských kritiků „cahierovských“ Lewis F. Truffaut. Pocit nadřazenosti zlákává každého. Tento názor vyhrál u producentů a Jerry měl na roz-

díl od Deana Martina otevřené dveře ke všemu. "Byl to set-sakramentsky velký byznys", komentoval Martin s výčitkou situací, kdy již chtěl rozběhnutou mašinerii opustit. Start v solo kariéře nebyl z nejpřirozenějších. Lewis zpočátku svými ztřeštěnostmi opravdu působil příliš unuceně. V jeho tvorbě se proto začala někdy objevovat nadbytečná sentimentalita.

Po 4 filmy, kdy jej stavěli před kameru s tím, aby udělal proslavené pitvořivé obličejce, začal Lewis tušit zavádějící směr takto vedené práce. Z krize Lewisovi pomohlo v osobním životě manželství a v profesi širší setkání s už uznávaným režisérem Frankem Tashlinem. To on začal uplatňovat hercovy z karikatur vycházející schopnosti a spoluvybuoval Lewisem vnitřně procítěnou hereckou analogii k rytmizované (jazzové) ztřeštěnosti, kterou do té doby mohly "předvádět" jedině kreslené figurky typu Bugse Bunnyho.

Lewisův egoismus a píle tedy postupně začaly slavit úspěch! V roce 1960 se Lewis nepohodl s Paramountem na distribuci „mužské“ parafráze Popelky, v níž hrál hlavní part a dohodl se, že když studiu natočí levně, během jednoho měsíce další komedii, která by nahradila případnou ztrátu Popeláka dalším ziskem, může ji režisovat. Lewis, dokonce i jako producent, vlastní „z prstu vycucanou, ale ohromující chumláč nápadů“ na téma Hotelový poslíček natočil v reálném floridském hotelu za několik týdnů. Nečekaně úspěšným výsledkem si zaručil pro příště tvůrčí nezávislost. Postupně začal ve spolupráci se scénáristou Billem Richmondem psát jednu autorskou komedii za druhou, všechny většinou parafrázující vztahy v médiích ovládném americkém způsobu života nebo v médiích samotných. Také snad proto v 70. letech Lewis již studia nenechala tolik si „kydat“ do vlastního hnízda. Mnoho projektů již neprošlo a věhlas slábl i omezením možností Lewisovy tvorby.

Amerika procházela rockandrollovou revolucí, která proměnila publikum, jeho vkus i zájmy, celkovou optiku "kulturních hodnot". Komedii přátelsky nakloněné producenty, na novou situaci nepřipravené, porazili noví finanční žraloci, takže si Lewis

po několika problematických produkcích v domovském Paramountu takřka jich zbalil kufry.

Na Hollywood zaútočil trend jinak sociologizujících filmů jako Bonnie Clyde, Absolvent nebo Easy Rider! "Čistě komedie" byly na totálním ústupu. Nový systém uvěřil, že společnost cítí dobu spíše "tragicky".

Podobná situace se dostavuje i ve Francii, kde levicově elitářské vedení země mj. dovoluje masivní příliv utečenců z bývalých kolonií i do vlastní kultury, která původní francouzské „tradice“ z kabaretních kořenů čerpající komiky, včetně "lewisomanie", upozadí před média všude obsazující tendencí globalizační "ethnomanie". Ocenění Lewisova díla se stává tématem na okraj kultury vystrnaděných disputací teoretiků, filozofů, ale i filmařů typu J.L.Godarda. "Nová vlna" svou válku za „rozšíření“ kultury včetně kinematografie tvrdě prohrála a ztratila „moc“.

Lewisova "budoucnost komedie" byla v nepřetržitě poptávce a náplní televize. Tam jeho filmařský talent však potřebovali jedině v herecké míře nenákladných show.

Náročná kinetická herectví udělalo částečně své s hercovou fyzickou kondicí a tak se Lewis vracel už ještě s větší promyšleností, i coby interpret - výběrem rolí (u projektů převážně evropských obdivovatelů, převážně vzhledem k oprávnění svého pohledu k profesi se jednalo o snímky „konceptního“ charakteru – jako naposled Arizona Dream Emira Kusturici nebo Funny Bones Peter Chelsoma, v obou doslova vysvětluje ideový význam komikovy práce).

To, jak dnes vypadá americká komedie okupovaná židovskou trojicí Abrahams a Zuckerovi nebo bratry Farrellyovými sice plně vychází z postupů lewisovských komedií, neumělé kopie sestavované za účelem rychlého zisku bez "dramaturgie" však postrádají vnitřní hloubku onoho širšího pojetí americké komedie, kterou bohužel nezachraňují ani výkřiky novodobých generací komiků. Jedinou výjimkou je seskupe-

ní tvůrců vyšlých z generace Saturday Night Live Show, se kterými dokonce Lewis začal spolupracovat u remaků svých filmů.

Loni 15. listopadu měl Jerry Lewis vystoupit v Coast Hotelu v Las Vegas. Měl jsem zamluvené lístky. Chystal jsem se odlehnout. Jerry Lewis však vážně onemocněl a představení odřekl. V září ještě uváděl tradiční teleton, měl však hlavu jako dýni a v chatu na jeho webové stránce se nad jeho onemocněním fanoušci vážně začali pozastavovat. Fotografie z této akce tam přiložená mi oznámila, že vidět jej na vlastní oči už nemusí být taková legrace a znovu jsem si uvědomil tu ztrátu 50 let.

Jerry však žije a nedávno se objevil na Rotary charitě v Barceloně, takže není všem dnům konec, ani pro Čechy.

Poznámky

* - frenetické pohyby (viz. čl. o pohybovém herectví Timu Rothovi z Živlu č. 14 a uvědomte si, proč T.Burton zvolil právě jeho do hl. opí role své Planety opic a objevil se i v parafraze Lewisova Belboye ve Čtyřech polojích.)

**

** - Čechách "ideologii" otevřené kultury udržovali v době vzniku první silných kabaretních lokalit E.A.Longen, J. Hašek a samozřejmě E.E.Kisch, Ferenc Futurista s bratrem Eminemem Fialou, Vlasta Burian, ale i M. Brod a F. Kafka, po válce zůstala u tohoto trendu jen hrstka "odbojných" surrealistických/poetistů - V.Nezvalem počínaje, přes V.Effenbergra, L. Svábu po A.A.P.Káále, kteří podobnou oblast seriózně, výrazněji publikačně zpracovávali a využívali. Nikdo nemůže dnes namítnout, že u těch byla oblíbená "snížit se" bezúčelná.

*** - "Jazzman" Woody Allen, jehož humor je založen na stejných sociopsychických tématech, avšak k obecnostu promlouvá spíše skrze "literární kódy", ne tolik hereckou a pohybovou akci jako tomu bylo v jeho začátcích. Později je to hra již méně kinematografická, ale samo "audiovizuálně" se kongrují většinové obecnost se již neorientuje v široké nabídce pohyblivých obrazů, proto jejich informace deštruuje pomocí intuitivního klíče a ten je blíží a pro ně jstějí textovému čtení, které právě Allenovi zaručuje ono širší publikum intelektuálů

**** - Z čeho jiného například vycházel ve svých unikátních vystoupeních zpěvák David Byrne, divoce třáhl hlavou a celým tělem, než z pozice snahy o přesvědčivost možnosti prosazení existence vlastního, nemanipulativního světa pro každou figuru před jevštěm i na něm?

Filmografie:

S Deaneem Martinem:

produkce Hal B. Wallis (B.W) nebo Paul Jones (J), od 1957 Jerry Lewis (režie, L) nebo Ernest D. Glucksman (D.G.), Walter Shenson (Sh.) či Malcolm Stuart (S) pro Paramount Pict. do 1965 od 1966 pro Columbia Pict., 20th Cent.Fox, Universal Pict. i Warner Bros

režie George Marshall (M.), Hal Walker (W.), Norman Taurag (T.), Joseph Pevney (P.), Frank Tashlin (F.T.), Don McGuire (G.), John Rich (R.), Gordon Douglas (D.), Jerry Paris (P.), Milton Ebbis (E.), James J. McNamara-Igor Kantor (N.-K.), Arnold Orgolini-Peter Nelson (O.-N.), Jerry Lewis (L)

1949 My Friend Irma (M.), 1950 At War with the Army (W.), My Friend Irma Goes West (W), 1951 Sailor Beware (W), That's My Boy (W), 1952 Jumpin' Jacks (T.), 1953 The Caddy (D), Money from Home (M.), Scared Stiff (M.), The Stooge (D), 1954 Living It Up (T.), Three Ring Circus (P) 1955 Artists and Models (F.T.), You're Never Too Young (T.), 1956 Hollywood or Bust (F.T.), Partners (T)

solo filmy:

1957 The Delicate - Delinquent (G., L), The Sad Sack (M., B.W), 1958 The Geisha Boy (F.T., L), Rock-a-Bye Baby (F.T., L), 1959 Don't

Give Up the Ship (T, B.W.), 1960 The Bellboy (L, L), Cinderella (F.T, L), Visit to a Small Planet (T, B.W.), 1961 The Erand Boy (L, D.G.), The Ladies Man (L, L), 1962 It's Only Money (F.T, J), 1963 The Nutty Professor (L, D.C), Who's Minding the Store? (F.T, J), 1964 The Disorderly Orderly (F.T, J-L), The Patsy (L, D.C), 1965 Boogie Woogie (R, B.W.), the Family Jewels (L, L), 1966 Three on a Couch (L, L), Way... Way Out (D, S), 1967 The Big Mouth (L-L), 1968 Don't Raise the Bridge-Lower the River (P, Sh), 1969 Hook, Line and Sinker (M, L), 1970 One More Time (L, E), Which Way to the Front? (L-L), 1980 Hardly Working (L, N-K), 1983 Cracking Up (L, O-N), King of Comedy (M.Scorsese), 1984 Par où t'es rentré? On n'apas vue sortir (Philippe Clair), Retenez-moi... où je fais un malheur (Michel Gérard), Slapstick (of Another Kind) rež. a prod. Steven Paul, 1990 How Are the Kids? (L), 1992 Arizona Dream (Emir Kusturica), 1995 Funny Bones (Peter Chelsom), 1996 Nutty Professor (remake, Tom Shadyak, Eddie Murphy, L), 1999 Nutty Professor 2 (remake, Tom Shadyak, Eddie Murphy, L)

drobné role:

1950 The Milkman (Charles T. Barton), 1952 The Road to Bali (Hal Walker), 1959 U Abner (Melvin Frank), 1963 It's a Mad Mad Mad World (Stanley Kramer), 1989 Cookie (Susan Siedelman), 1992 Mr. Saturday Night (Billy Crystal)

16mm parodie stejno nebo podobné jmenných originálů

mezi 1950-60:

Watch of the Lime
Son of Lifeboat
How to Smuggle a Hernia across the Border
Fairfax Avenue (parodie na Sunset Boulevard)
The Rein forcer (parodie na The Enforcer)
A Spot in the Shade (parodie na The Place in the Sun)
A Streetcar Named Repulsive (parodie na A Streetcar named Desire)
Come Back, Little Shicksa (parodie na Come Back, Little Sheba)
I Should Have Stood in Bedlam (parodie na From Here to Eternity)
Melvin's Revenge
TheWhistler (parodie na Flapper_s Party)

Neuvevedeno:

1972 The Day the Clown Cried (L,L)

remaky:

Bellboy (MGM), The Erand Boy (Caravan Pict./Jacobson Comp./Touchstone Pict.), Cinderella (NewLineCinema),

Nezrealizované projekty:

1953 We Three (připraveno pro duo Martin/Lewis)
1955 The Pjama Game (podle broadwayské hry připraveno B.H. pro duo Martin/Lewis)
Teahouse of the August Moon (podle broadwayské hry připraveno B.H. pro duo Martin/Lewis)
1956
Damon and Pythias (původně připraveno pro dvojici Martin/Lewis podle scénáře Dona McGuira, později natočeno Lewistem jako Deliccate Delinquent)
1957 The Martin and Lewis Story (B.H.)
1959 Some Like It Hot (původně Lemmonova role byla nabídnuta Lewisoš)
60' Robinson Crusoe (F.T, hráli by Lewis a Sammy Davis Jr.)
60' Waldof (hrál by Jackie Gleason)
1966 Take the Money and Run (Woody Allen nabízel režii Lewisoš, později film natočil sám)
1967 The Silent Treatment (režie Ralph Andrews, v němém filmu měl hrát Lewis, George Raft, Milton Berle a Gene Autry)
70' International House (měl hrát Lewis a Cantinflas)
1971 Bananas (Woody Allen nabízel režii Lewisoš, později film natočil sám)
1978 Lévy/senové / Lévy Flies Away (hrát měl Lewis, Marina Vlady a Klaus Kinsky - film nikdy neodstartoval výrobu)
1979 That's Life (režie L, odvoláno po 6 dnech natáčení, hrála Molly Picon)
1980 film Petera Bogdanoviče ohlašující znovuspojení Martina a Lewise

Sám Lewis několikrát ohlásil pokračování That's My Boy a The Nutty Professor, mimo to ohlásil projekty Leatherneck, Operation Madhouse, Son of Lifeboat, H-Bomb Beach Party, The Worst Robber that Ever Lived (and We Dont Mean Maybe) a The Kicking Rabbi.

Další:

1950 The Goldbergs (a.k.a. Molly) - Lewis vystoupil v reklamě na tento film Waltera Harta podle populární rozhlasové a televizní show
1951 Hollywood at Play - série krátkých filmů Martina a Lewise
1958 Krátký film pro charitativní kampaň Národní asociace duševně nemocných
1960 Raymie - režie Frank McDonald, Lewis zpívá titulní píseň filmu
1965-67 Lewis zdarma hraje a režisuje u 3 krátkých filmů sponzorovaných Film Industry Workshops, Inc. ve studiích Columbia Pict., určeno pro začínající filmové herce a režiséry
1966 Man in Motion, krátký film Roberta Quinna o výrobě Lewisošova filmu Three on a Couch
1984 Jerry Lewis Live - show z Sahara Hotelu v Las Vegas /videokazeta
1985 hollywood Clowns - kompilační videokazeta moderovaná Glennem Fordem obsahuje vystoupení Martina s Lewistem, Bustera Keatona, W.C. Fildise, Ch. Chaplina, bratří Marů, Boba Hopa a dalších
1986 The Best of Comic Relief - videokazeta, obsahuje vystoupení Lewise, Whoopi Goldbergové, Robina Williamsa, Billy Crystala, Sida Ceasara, Steva Allena a dalších
1990-1990 Lewis vystupuje v promo filmech a shotech MDA (Asociace svalových distrofků)

Rozhlasové vystoupení:

1948-1949 The Bob Hope Show (NBC) - Lewis a Martin hosté
1949 Egin Holiday Star time (NBC) Lewis a Martin mezi hosty speciálu na Den dikuvzdání
1949-52 The Martin and Lewis Show (NBC)
1950-1951 The Big show (NBC) - 17/12 1950 (s Bobem Hopen, Philem Harrisem, Louisem Armstrongem a Deborah Kerr) a 11/2 1951 (s Groucho Marxem a Judy Garland) Martin a Lewis byli hosté varietního programu moderovaného Tallulah Bankhead.

Interviews, komedie a varietní vystoupení:

1948 Welcome Aboard (NBC) - moderováno Russsem Morgane 1948-49 Toast of the Town (CBS) - moderováno Edem Sullivanem 1948-50 Texaco Star Theater (NBC) - moderováno Miltonem Berlem, 1950 Broadway Open House (NBC) s Moreyem Amsterdamem, Saturday Night Revue (NBC) s Jackem Carterem, 1955 The Abbott and Costello Show (The Colgate Comedy Hour), 1954 The Bob Hope Show (CBS), Person to Person (CBS) s Edem Murrow, 1955 The Variety Hour (NBC) - jako pocta Rodgers a Hammerstein, The Milton Berle Show (NBC)

Serial:

1950-55 The Dean Martin and Jerry Lewis Show (The Colgate Comedy Hour) (NBC) 26x

Teleshony:

1949 Damon Runyon Memorial Fund (NBC) s M.Berlem
1950 Show of the Year (NBC) s M.Berlem
1951 Damon Runyon Cancer Fund (NBC) s M.Berlem
1952 New York Cardiac Hospital (WNBT, N.Y.) Lewis provází 16 a 1/2 hod. programem
US Olympic Fund (NBC/CBS) s Bobem Hopen a Bingem Crosbyem
1953 Martin and Lewis's Thanksgiving Party (ABC) Lewis provází 2 a 1/2 hod. programem pro MDA
1956 Martin and Lewis Telethon (DuMont) Lewis provází 21 hod. programem pro MDA

Solo televizní vystoupení:

Serialy:

1963 The Jerry Lewis Show (ABC) 2 hod.
1967-69 The Jerry Lewis Show (NBC) 1 hod. týdně
1970-72 Will the Real Jerry Lewis Please Sit Down (ABC) kreslený seriál o 30 min dílech - koncept i některé scénáře napsal J.Lewis
1984 The Jerry Lewis Show (Metrmedia/Fox) 5 x 60 min. pilot interview s celebritymi moderováno J.Lewisem
Speciály:
1957-60 The Jerry Lewis Show (NBC) 15x60 min
1962 The Wacky World of Jerry Lewis (NBC) 60 min
1971 The Friers Roast Jerry Lewis (NBC) s Johnny Carsonem, Miltonem Berlem a Donem Ricklem
Jerry Lewis à L'Olympia (ORTF2, France) 27.12.1971
1988 HBO Comedy Hour: An Evening with Sammy Davis Jr. and Jerry Lewis, vystoupení z Bally's Hotel v Las Vegas

Hostování ve speciálech:

1965 A Salute to Stan Laurel (CBS) s Bobem Hopen, Busterem Keatonem, Jimmy Durantem a Lucille Ball
- The Wonderful World of Burlesque (NBC)
1970 TheEdwards (ABC) se Sammym Daissem Jr. a Charlie Callas
1971 Gala de L'Union des Artistes (ORTF2, France) - Lewis vystupuje v roli klauna
1986 Comic Relief (HBO) s Robinem Williamsem, Whoopi Goldberg a Billy Crystalem

Host:

1956 Person to Person (CBS)
1969, 1965, 1971, 1975 The Tonight Show (NBC)
1965 Hullabaloo (NBC)
1966 The Sammy Davis Jr. Show (NBC)
1970, 1974, 1977, 1978 The Mike Douglas Show (synd.)
1979 Circus of the Stars (CBS)
1983 Saturday Night Live (NBC)
1995 live with Regis and Kathie Lee (ABC)

1956,78 Lewis provází slavnostní večer udílení Oscarů AMPAS (NBC)

1998 The American Comedy Awards (Fox) Lewis dostává Cenu za celoživotní přínos

Divadelní role:

1976-7 Hellzapoppin'
1995-7 Damn Yankees (Broadway, West Point, San Francisco, Londýn West End)

Knihy:

The Jerry Lewis Bool of Tricks and Magic od Jamesa Blackmana, 1962 (úvod - Jerry Lewis)
Instruction Book for Being a Person, reflexe napsal Jerry Lewis, 1963
Jerry Lewis in Person, autobiografi napsal Jerry Lewis a Herb Gluck, 1986
The Total Film-Maker, jako příručku pro mladé filmaře napsal Jerry Lewis, 1971

Komiksy:

The Adventures of Dean Martin and Jerry Lewis (DC Comics, 1952-57, No. 1-40)
TheAdventures of Jerry Lewis (DC Comics, 1957-71, No.41-124)
celkem 124 čísel

Vedlejší role:

1966 Batman (ABC) v epizodě "While Gotham City Burns"
Sheriff Who (NBC) 30 min. pilot rež. Jerry Paris
1967 Run for Your Life (NBC) v epizodě "Down with Willie Hatch" Lewis namluvil hlas Dona Ricka imitujícího Jerryho Lewise
1987 Brothers (Showtime)
1993 Mad About You (NBC) v epizodě "The Billionaire" Lewis hraje sám sebe.

Další:

1954-55 That's My Boy (CBS) 30 min sitcom založený na stejnojmenném filmu Martina a Lewise
1991 Rascal Dazzle (HBO) dok. o seriálu "Our Gang", Lewis vystupuje jako prvotvůce profilu
1994 Lewis umožnil použít postavu prof. Kelpa pro španělskou sérii reklam na Coca Colu

1966 Frontline-Secret Daughter (WGBH Educational Foundation) Lewis interviewován June Cross pro dok. vysílání PBS

Nekomediální TV vystoupení:

1959 The Jazz Singer (NBC) 60 min. program pro seriál Ford Startime, rež. Ralph Nelson
1987 Fight for Life (ABC) podle tv. filmu rež. Elliotem Silversteinem, hrají Lewis, Patty Duke, Morgan Freeman a Barry Morse
1988-89 WiseGuy (CBS) Lewis spolupostupuje v příběhu o 5-ti epizodách

Jako TV režisér:

1965 Ben Casey (ABC) Lewis režisuje a hraje v epizodě z lékařského prostředí nazvané "A Little Fun to Match the Sorrow"
1971 The Bold Ones: The Doctors (NBC) Lewis režisuje epizodu věnovanou svalové distrofii nazvané "In Dreams They Run"
Carosell (Itah) Lewis napsal, hrál a režisoval 15 min. epizodu seriálu nazvanou "L'uomo d'oro"

Profily a dokumenty:

1955 Hollywood Panorama / 30min o Lewisovi a Martinovi
1967 The Movies: Great Directors of Our Time (BBC) profil o 3 částech, int. Paul Mayersberg
1968 Cinéastes de notre temps: Jerry Lewis (ORTF, France) rež. Robert Benayoun
1971 Cinéastes de notre temps: Jerry Lewis (ORTF, France) rež. André S. Labarthe
1982 Bonjour Monsieur Lewis (Films No.1/Antenne 2/JerryLewis Films, France) rež. Robert Benayoun
1992 Martin and Lewis: Their Golden Age of Comedy, 3 části - The Birth of the Team, the Kings of Comedy, ...Alone at the Top (IAS Prods.)
1993 4-5 část - Dean and Jerry at the Movies, Jerry Lewis the Total Film-Maker, všechny části uvedeny na Disney Channelu
1996 Jerry Lewis: The American Clown (Soapbox Prods.), doc. pro sérii Biography, US Arts & Entertainment network
1998 In Profile: Jerry Lewis (CNBC)
1999 Larry King Live (CNN) první TV vystoupení po překonání virové meningitidy

1. *Saturday Night Live* - Nejdéle běžící a nejoblíbenější show na americké televizi. SNL odstartovalo na stanici ABC v roce 1975. Dodnes o něm česká tv neví a nepřipouští vliv, který tento program z N.Y. měl na světovou kulturu v intelektuálním měřítku. Hlavní osobností byl zakládající člen SNL John Belushi v roli zahraničního studenta a Michael O'Donoghue hrající profesora vyučujícího užiteční fráze typu "Rád bych narval vaše prsty vikodlakovi do chřtánu."

Druhou největší hvězdou postupně se rozšiřujícího uskupení byl Chevy Chase, který se později proslavil famózními zhovadilostní typy Foul Play, National Lampoon na prázdninách... Fletch či Nevíditelným na útěku, stejně jako svojí show v roce 1985. Po nevýrazném startu jiné show získala SNL další "grády" příchodem Bill Murrayho, který "zlanačil" Kanada Dana Aykroyda. Tato sestava přinesla do doby nikde nevidaný "nářez" humoru. Do programu výrazně přispěly i pro generaci Američanů 80. let dodnes nezapomenutelné loutkové vstupy a kostýmní performance loutkáře a výtvarníka Jima Hensona, který herce postupně oblékal do proslavených kostýmů kopulativních včel a slepic. Podle jedné z hereček SNL Lorraine Newman největší legenda seskupení Belushi byl proti tomuto stylu komedie, "minimálně proto, že v kostýmu bylo obtížné dojít na záchod...", přesto vělu i slepicí hrál nejen on.

Steve Martin a Blondie měli tu čest zúčastnit se v r.1979. Se 13 výstupy byl Martin nejčastějším hostem stálé skupiny. John Goodman se s nimi objevil 12x a Buck Henry 10x. Proti své image poety se slepice se v kostýmu objevil i zpěvák Paul Simon. V 7 letech vyšla do akce Drew E.T. Barrymore. Nejstarší zúčastněnou byla oproti tomou Ruth Gordová, slavná satanistka z Polanského filmu Rosemary má dítě. Nejmladší ze SNL Anthony Michael Hall s Robertem Downey Jr., Randy Quaidem a Joan Cusackovou získali stejně jako ostatní kolegové okamžitou hollywoodskou popularitu a tyji z ní dodnes, protože pro každého SNL vždy znamenalo vstup do herecké elity pro své intelektuální schopnosti.

Parodie prezidentů Forda a Bushe se staly typickými čísly. Moderní generace Dana Carvey, Mike Myers, Chris Elliot, Chris Farley, Darrell Hammond, Phil Hartman, Michael McKean, Tim Meadows, Gilbert Gottfried, Adam Sandler, Dennis Miller, Chris Rock a David Spade sice s parodiemi Clintona vydělala nejvíce, ale legenda super kvality se přece jen drží výhradně u zakládajících členů SNL.

Některé členové SNL byli vyhozeni za sprostá slova a "fuckování", ale např. Jim Carrey byl kuriózně SNL rovnou odmítnut. (Dobře mu tak!)

Mezi hudebními čísly od Paula Simona, Rolling Stones až po konce s Backstreet Boys a Puffem Daddym, nejznámějším pravděpodobně bude Sinéad O'Connor trhající v SNL obr. papeže v r. 1992.

Waynův svět si sice vydobyl velkou oblibu, ale zároveň s postupující vulgaritou se tato podoba

ba SNL posunula do pozdějších hodin vysílání ABC a na MTV.

Neuvěřitelná postava SNL - u nás také neznámé Lindy Richmanové od Mika Myerse - byla postavena na skutečné Myersově tchyni. Překvapivě svým ztvárněním byla potěšena. Ptám se, proč ČT vnucuje drýáčnictví pouze z Kratochvílůvsko-Paloušovských doporučení?...

2. *Benny Hill* - Bývalý mlíkařský poslíček z přímořského městečka byl vždy jakási opozice Russe Meyera. Oba milovali velká poprsí. Od 50-tých let byl oprávněně hvězdou BBC. Měl enormní vliv na zkosnatelův britskou morálku sucharů. Byl útočníkem č.1 ve svobodě projevu a "sexuální revoluce" boxující do kultury žaketáků a tvrdáků - jednoduše maloměsta. Po 30. letech jej podobně jako u Čechách v roce 00 odsunula mafie televizních zaměstnanců. Mluvil k nim otevřeně - nelíbila se mu korupce a ztráta soudnosti, která postihla lidi v BBC. Benny však již byl díky svým starým show mezinárodní tv hvězda. Vydělané miliardy u Bennyho Hilla znamenali nemít ani dům, ani auta. Dvakrát opuštěn ženami, rozhodl se "nikdy neoženit" a peníze vrátil do svého studa, tv a videa.

3. *Lenny Bruce* - Mistr nepohodnosti! Vedle Boba Dylana, Milese Davise, možná Josepha Hellera, Terryho Southerna a spol. byl Bruce v první vlně lídrů americké sociální a kulturní revoluce, která zásadně měnila strukturu společnosti a měla na ni silný vliv... "napsal do titulu jedné z mnoha vzpomínkových webových stránek R.J.Gleason. Bruce je z mála komiků, který hovoří otevřeně o politice a právě inzultace politiků a finančních ket'asů se mu staly osudným. Nesmírně vtipný "imitátor", glosátor, impresario měl jedno potěšení, uvádět lidi do rozpáku, které "jediné je mohly obrodit". Soudní procesy jsou podrobně popsány v mnoha biografiích, ale všechny se shodují na tom, že Bruce byl uvnitř velmi niterný muž. Podobně jako kdysi prohlásil Igor Chaun o Elvisu Presley, přilíši se nechával "prostupovat" a právě to ho zabilo. Z materiálu o něm zbyly filmy a záznamy:

Swear To Tell The Truth (Přisahám, že říkám pravdu), Lenny Bruce Performance Film, další existují Lenny Bruce - Bez jediné slzy, Ó díky Ti, Maskovaný muž (krátký animovaný film), Raketák, Dynamitové kuře (vše na videokazetách). O Brucevi bylo napsán a natočeno hodně: film Lenny (1974) kde Bruce hraje Dustin Hoffman, představující spíš než humor jeho tragický osud vedoucí k soudním procesům a smrti, vznikla i divadelní představení LENNY a Lenny se vrací.

4. *Milton Berle* - předzřívající Pan Televize nebo Strojník Miltie. Byl téměř do letošních 93 let byl vyhlášeným humoristickým perpetuum mobile. Od r.48 vystupoval v tv s komickými čísly, ale i v seriálních rolích, snad na všech tv stanicích v U.S.A. Ve svých show užíval překvapivě ke svému seriálnímu zjevu převleky. Např. ke vtipům z dobyledově to byl samozřejmě jeskyní muž, nebo byl převlečen za barel, to když hrál člověka, který právě zaplatil daně. "Zloděj špatných vtipů zrecykloval všechno nevyužité, ale vždy do skutečného originálu", vzpomínal na svůj vzor komik Johnny Carson. S obřím doutníkem jako jediný muž dokázal bavit 39 týdnů v roce. Jerry Lewis přizval Miltieho do několika svých filmů.

Ve filmu Bellboy hraje Berle alter ego Lewisova charakteru i sebe sama, hvězdu, která se nerada nechává rušit při pohledu na sexy dívku. Seriálnost jeho projevu v kontextu působí jako humorný katalyzátor lewisovských klukovin a bez Berlova přispění by film byl zřejmě těžko považován za kulturní dílo 60. let. Češi však Berla mohli znát jediné z filmů To je šleň, šleň, šleň, šleň svět 63' nebo z Allenovy pocty Berleovi v Broadway Danny Rose.

5. *Red Skelton* - mistr elastického obličejí a klaunského umění, jehož poezii nabitý humor oslovuje Američany dodnes v mnoha coververzích. CBS mu dodnes věnuje silvestrovskou chvilku coby kultovní postavy regionu. Přebřepť, jódlavačky, bublavé sprost'árničky podobně výtřednosti provázeli jeho postavy tichých trampů a individuí, chycených např. při činu s kočkou za ocas v ruce se slovy: "Já nic, já jenom držím. Ona se točí sama..." Publikum již znalo, co od Skeltona může čekat, ale pokaždé se stejně nekontrolovatelně začalo smát jeho klaunádám. Stávalo se často, že se Skelton začal smát během scénky také. Nečekané pobavení vzájemně radostí bylo pro diváky učiněným zážrakem. Občerstvující a geniálně jednoduché absurdity ve Skeltonově provedení mohou být popsány jeho

...není jen Woody Allen a Monty Python.
...tedy ti, které náhodou ČTV-lidi pro Vás objeví.

M^1

1

6

11

16

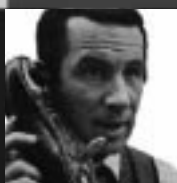
2

7

12

17

i^2

3

8

13

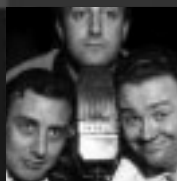
18

4

14

1

m^3

5

10

15

20

y^7

i^4

21

26

31

36

22

27

32

37

23

28

33

38

k^5

24

2

34

3

r^6

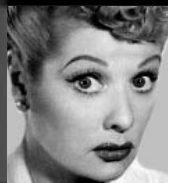
25

30

35

komentářem 2 tisícové návštěvy truchlících na pohřbu neoblíbeného producenta Harryho Cohna:

"To jenom dokazuje - dejte lidem co chtějí vidět a oni přijdou." Ačkoli byl v Top20 ratingu, CBS se rozhodla po 30 letech jeho show ukončit pro snahu přiblížit vysílání mladším divákům, kteří prý jeho vtipy nepřijímali. Zdrčený komik se nedal a solo objel "všechny školy" Ameriky, avšak enormní úspěch často urážlivě tv bossy neobměkčil. Okola Skeltona se vytvořil silný literárněvideový kult. Jeho snem však bylo být považován pouze za Klaua, neboť tuto pozici považoval za vrchol své profese. Filmy Lid versus Dr. Kildare, Hvízdání ve tmě 41, 'Morám to, Tisíc úsměvů 43', Koupel krásky 44' tuto pozici vzhledem k významu "života" dokazují.

6. *Pee Wee Herman* - alias Paulie Reuben. Mohli jste jej vidět ve filmu Cocaine. Trochu připomíná Dustina Hoffmana, ale je to "straight" komik, kterého zaznamenal celý svět v jeho komediích Pee-Weeho velké dobrodružství a Big top Pee-Wee. Cirkusák jasně ražení prostoupil Ameriku jako uhlazený soloshowman HBO a později ve své ranní sobotní hračkárně dobyl Olymp fóry o mimozemšťanech s pozemšťany.

7. *Bob Hope* - pan vystrčená brada měl vždy v Čechách smůlu. Češi když někoho znali, tak jedině Hopeovo "dvojče" Binga Crosbyho - partnera, který víc a sladce zpíval. Bob Hope ale zatím přežil všechno a všechny. 61 let trvajícím kontrakt s tv a vždy na koni, zatímco nikdo nemůže říct, že byl jako "oni". Přes mnohanásobné nominace byla oscarová noc nazývána "Hopeův passover". Někdo o něm říká, že je komikem všech amerických prezidentů a jejich válek, včetně Pouštní bouře či u Tora-bora. Filmů a show celá nůše, za všechny podle znalců - The Ghost Breakers nebo They Got Me Covered.

8. *Harpo Marx* - Hrával na piáno v bordelu, pašoval tajné dokumenty z Ruska, trpěl gamblerskou mánií, několikrát jej vyhodili z kasina v Monte Carlu, jezdil na koni s princem Waleským, hrál ping-pong s Gerschwinem, G.B. jej prosil o radu, Dal, aby mu stál modelem s harfou, neuměl noty, nosil tulácký kabát s bezednými kapsami, zmačknutý cylindr, ale spal jak ve škapřě, tak v Ritzu - bratr Groucha, Gumma, Chica a Zepa, metel, nad kterými si dnes intouší hojí svoje sucharství. Harpo ale mučil kočky a mávajíc s nimi za ocas nad hlavou, dával jim astrovýčvik centrifúgy.

9. *Abbot & Costello* - po Laurelu a Hardym převzali a rozšířili prostor pro partnerskou komiku snad ve všech nově vznikajících médiích. Vytvořili tím komediální impérium, které nejen letitým trváním, ale hlavně zvláštností přátelského partnerského vztahu proměňoval svět plný rozdílu k vzájemnosti. Klasická je jejich show pojmenovaná a vedená podle repliky "Kdo začne?". Ve zvukové komedii a jevištních vystoupeních znamenali naprostý vzor pro stovky napodobitelů. Dvojice byla často užita pro komikové komedie dobrodružného typu o putování džungli, pouští, pronásledování monstry, duchy, mumiemi atd., které se staly klasickým materiálem kultu jejich filmů. V r. 90 jejich retrovideo dosáhlo velkého comebacku zájmu. Průvodcem retrospektivy byla největší hvězda tv 90. let J. Seinfeld. S jeho příspěvím došlo k takřka studijnímu oprášení významu dialogových burlesek A.&C..

10. *Danny Kaye* - Technikolorové komedie a Danny Kaye jedno jsou. V r. 1941 se objevil na Broadwayi Kaye s 38 sec. songem "Tchaikovsky", v níž v tranzu jazykolamou vyzpíval 53 jmen ruských skladatelů doposud neslyšeným staccatem a okamžitě byl angažován do sady komedií založených na hlasových improvizacích a pohybové situacní komice. Film Tajný život Waltera Mittyho s mnohanásobným obsazením Kayeho v několika rolích zaráz jej katapultovala k vrcholům slapsticku, s hudbou spojené komedie. Kaye je jeden z mála komiků, který obdržel Oscara za jednolokopérovské maňáskovství.

11. *Al Jolson* - americký Strýček Jedlička? Osoba mnoha premiér - byl první kdo vzal Broadwayské show na turné. Byl první, s kým odstartoval zvukový film, první kdo bavil vojáky 3 válek až po tu v Korei a o kom se vznikly hned 2 biografické filmy. První nahrál LP. Pískat uměl si líp než Jedlička, to pro něj skládali hudbu Gerschwin i Berlin. Asi i proto byl vyhlášený světovým králem zábavy - vaudevillu mezi 10 krály moderního umění. A nikomu nevdánilo, že si bavil hubu načerno. Černochům ani bílým.

12. *Don Adams* - původní představitel Inspektora Gadgeta, který nikdy neměl daleko pro nějaké to hejble v kabátě, ani ve svém nejslavnějším komickém monologu "U pana obhájce". Kadenci jeho slovních projevů a imitací publikum v 60. letech přivrhovalo snad jediné k středěnosti kreslených grotesek, kde je také dovoleno téměř vše. Snad i proto se stal zakladatelem frenetického dabingu animovaných švihovek. Kromě Gadgeta měl Adams škatulku přitroublého detektiva Byrona Glicka a v seriálu Get Smart na svědomí tajného agenta Maxwella Smarta nebo hrál ve "spooif" Partnerech Lennieho Crooka.

13. *Phil Silvers* - newyorský démon obsesivní komiky byl ozdobou komedií a muzikálů od roku 41, kdy se objevil ve filmu Top Banana. S věčným výrazem "sexuálního maniaka" se probojoval i do puritánské startu televize. Měl svou show, kterou proslavil jako folk hero am. armády Stg. Bilko (později postavu restartoval Steve Martin 96'). Role se přelila spolu s mnoha filmy do celého světa. Čechy však ovládala jiná vojenská síla, nebylo znovu tudíž přáno se s Bilkem setkat. Nejbrutálnější vojenská parodie byla k vidění v Carry on-Follow that Camel 67'. Kam se hrabou svazáček Mlýny. Toto je čisté baroko!

14. *3 Goons* - Původně 4 angličtí (a velští) 3 mušketýři dobyli veškerá média ve své zemi. Přesolený D'Artagnan Sellers se utopil vypchnutím jediného z talentů, které měl a ztrátou kolegiality zatížil své solo. Sellers nebyl cynikem dokud vedle něj stáli Spike Mulligan, Harry Secombe a Michael Bentine. Jejich show, nejdříve zvané Crazy People, bylo vrcholem imitací akcentů a charakterů odevšad. Anarchii prosycené vysílání drželo hladinou normality rádia i televize a šlo ve své abnormalitě a šílenosti dál, než si majitelé médií často přáli, přesto 3 Goons znamenali stejně jako Pythons dobový kasařky. Přiznaná neschopnost být poslušným byla prvofádým zákonem všech 3 Goons. To se projevilo na všech projektech. Jeden z mála filmů, ve kterých Sellers překročil žádanou pitvořící se machu pouhého imitátorství byl film Večdirek Blake Edwardse, kde postava indického herce destrujícího produ-

centický snobismus absolutní neorientací v cizím prostředí a tak nějak si to Goons představovali a společně dělali.

15. *Don Rickles* - Čich Scorsesemu napověděl obsadit ho do Casina. Tuto schopnost dnešní Soderbergh nemá a proto jde ke dnu. Casino stačí vidět a víte, že Rickles je stará škola insulturní komedie (na paškálu byli převážně slavné osobnosti. Kdo dnes v čechách si dělá legraci z mediálních hvězd, která obnažuje člověka ja císařovi nové šaty? Historika za všechny: Sinatra vystoupil do L.A. Clubu a Rickles je už z pódia vítal: "Nazdar Franku, viděl jsem Tě v tom Cannonballovi a hrálš skvěle! Buď tady jako doma a vraž hned někomu!". Rickles je prostě mistr časování, zběhlosti a zaujmutí postoje konkrétně v ethickém popichování (nikdo ani žide nejsou ušetřeni.) Davy Ricklese přesto milují. Proč asi? Nebere si servítky, protože přece mluví "o pravdě", když řekne, že žid má místo v rozhlase také proto, že jiný žid rádio vlastní... Za Ricklese se všichni smáli všem a byli šťastnější.

16. *3 Stooges* - Absolutní magoři, s jejichž filmy i západoevropani prosmádlí dětství. Vypadali jako skupina cirkusových artistů a vedle bří Marxů nebyli o nic horší, i když už podle vzhledu by čeští psychiatři jistě volali pro svěrací kazajky. Skupinu organizoval také čtvrtý, zakládající mušketýř Ted Healey, ale tvrdá komice a extrémní komika, kterou tuto a další Stooges, nebylo jich nikdy dost, předváděli po léta, jej dohnala na dno tradičně téměř až alkoholického konce v tomto oboru. Nezapomenutelná poskakující skupina tohoto "cvrčka a 3 brouků pytlíků" byla humornou hradbou kreativity proti deliriu tremens nadnárodního opakování vtipů a gagů zlehčujících problémy všeho např. alkoholismu.

17. *Ed Wynn* - vzor Skeltona i Hopa, jinak další obětí mafiánských praktik showbusinessu. Tvrdil: "Komik není muž, který říká legrační věci, ale člověk, který umí povídat o věcech legračné." U nás jej mohli pamětníci vidět v Mary Poppins. Proslavil se v postavaudevillových letech v rozhlase jako Požárnik od Texaca. Ve filmu následovat Dokonalý idiot a Prof. Mimoň. Lewis jej obsadil vedle sebe ve filmu Popelák. Známa je Wynnova hláška "I'll be back in flash with more trash!".

18. *Keneath Williams* - britský komik a humorista byl našťastí u Čechách k slyšení prostřednictvím Kaiserem namluveného animovaného seriálu O Bludčice May. Speciál vysílání v skrytu pořadu Magion silně pohnul celou generací předně kvůli charakteru zlé televize Edny a naivní vily Mavis. Kolik od Williamse včetně jeho hereckých vystoupení nemohlo být dovezeno?

19. *Mike Nichols* - Autor Absolventa, Vlka a dalších molochů amerického film byl původně komikem a na jeho seriózní práci je to vidět. Nichols tvořil úspěšně duo s Elaine May (dodnes úspěšná spisovatelka). Jejich show bylo jak jinak také založené na manželsko partnerských vibracích, ale i totální improvizaci. Nejznámější scénka, kdy Nichols prodává na hřbitově výhodně urnu až původní i nízká cena vysočtí pro nepřehlednější a zasloužené spočinutí na cenu satební hostiny, však hovoří navíc o běžných mezilidských špecích.

20. *Peter Cook* - britský rozhlasový, tv a filmový "absurdista, kontra satirista, stylista a opilec, nejvýznamější osobnost naprosto kultovního seskupení okolo seriálů a filmů dílny Beyond the Fringe (spolu s více známým, avšak neméně kultovním ceněným, byt' na stará kolena Hollywoodem využitým, Dudleym Moorem). Bližší naleznete na www.petercook.net a www.stabbers.org, kde se k vlivu Petera Cooka dovolává i Pythonovský J. Cleese či popaři The Sparks.

21. *Andy Kaufman* - Formanův Muž na měsíci nepomohl, aby český divák poznal autenticitu seriálu Taxi a Funhouse, v nichž Kaufman coby Latka Gravas a vic Ferrari komediálně exceluje. Naopak. Odvar z originálu prostě není ono, ani když komentuje "nejlepší" momenty díla tohoto vulkánu komedie. Wrestling Elvis Presley a Tony Clifton jsou ale předobrazem toho, s čím vyrukuje v L.A. Kaufmanovo younger ego prof. Láska alias Bruno Ferrari. Snad potká Ala Zmunda, a pomůžeou si. Řekne mu: "Buď má loutka!" a bude! (mj. Kaufman byl také členem SNL)

22. *Richard Pryor* - Jednoznačným překvapením pro mnoho lynchomilů bylo obsazení komika do role šéfa automechaniků v Lost Highway. Ve skutečnosti je Pryor kultovní legenda, kterou dříve nebo později Lynch musel potkat. Naprostě zosobnění tzv. blackspoitiation dělá Pryora (Muže se skleněným botama 75') předchůdce nejoblíbenější černé hvězdy Ameriky E. Murphyho (nehledě na ranného Cosbyho). Brewsterovy milióny, Superman III, Blázní ve vězení jsou jen namátkou filmy, v nichž Čech mohl Mr. hubenéno mrože potkat, aniž by věděl, jakou pozici zastup komika, ale i režiséra svých filmů Jo jo Dancer, Tvůj život tě volá nebo Kritický stav, tento jinak mistr nenapodobitelných vedlejšáků má.

23. *Gene Wilder* - pan ovečka, u nás známý také jako Mladý Frankenstein nebo Mladší bratr Sherlocka Holmese. Pokud tento blázen znovu uteče z vězení, jen ho nechte at' se bojí!

24. *Bill Murray* - Hallo Bill, What's New? Bill? Kingpin, Na Hromnice o den více... Nezapomeneme!

25. *Cheech & Chong* - Mezi americkou komikovou elitou zkrátka tihle dva Mexičani patř. Prosadili trávu do filmu, jelikož byli neustále zhulení, prosadili calvera kníry, protože se na ulicích v době Velkého zvonu nic jiného nenosilo, byli to hoši post-vietnam humoru, kdy nic už nemělo takovou cenu jako cynismus a prachy a právě proto dodnes nezmizeli z plátna, byt' tam vede Cheech jen díky své oblíbě u Tarantina a Rodrigueze. Proč už dnes nehraje Chong je jasné. "Sere" na to! Byl dítě hippie Ameriky a zvonáčů tj. ulice. New York vykrádá se svou dodávkou dodnes: "Stereo is a stereo, but Art? It's forever!" (viz. Scorseseho Afterhours) Hodně kultovního následování.

26. *Robin Williams* - Komerční využití tohoto také SNL komika je natolik známé, že naprosto překrylo jeho původní roli klubového baviče. Odtud byl teprve objeven pro seriál Mork a Mindy, v němž Williams coby mimozemšťan Mork z planety Ork žije v bytě mladé Američanky Mindy a způsobuje jí a celému okolí nejeden trapas. Zdravíc pozdravem tulené "Na-nu,na-nu", na sobě oteplenou vestu, nevychází z bytu, živíc se výhradně coca-colou a šokující každého příchozím, Mork patý mezí

nejlegrafnější popové legendy tv 80. let všude v anglosaském světě a v těch zemích, kterým nevdalo připustit, že vtip patří do príme tímu tv všude na světě.

27. *Eddie Murphy* - ačkoli byl největší černošskou hvězdou filmu počátku 90. let, v Čechách se opět neví, že jeho nejslavnější vystoupení bylo právě v SNL celé desetiletí předtím. Jako deviantní pan Gumík, pan Pohanec a pan Chápavec show SNL naprosto změnil. Murphy snad pro sebe postuloval a vydobyl "svobodu vulgarity" v tv vysílání snad jako první a dodnes má v puritánských amerických televizích jen několik málo následovníků a odkudkoliv jej za sprostotu nevyhodili.

28. *Spike Mulligan* - spirituální vůdce britských 3 Goons a Q šou byl absolutním vzorem Monthly Pythonů, kteří jej tak proto přizvali, aby se projektu zúčastnil v roli muže, který v životě Briana nachází Brianovy boty... Ačkoli nejsem fanoušek tohoto filmu, musím přiznat, že tento krátký delikátní výstup rozvíbruje bránci každému. Jeho a Lesterův *The Running, Jumping & Standing Film* se stal absolutním kultem komediálního žánru. Samozřejmě na jednu stranu poetický (surreální) humor, na druhou brutalita tzv. vtipů na tvrd, vykřikování zpoza kamery, živé vysílání a totální improvizace při něm. Taková již je mentalita britských humoristů. Také pro tento fantasmagorický pohled na svět lze suverénního Malligana vidět mezi spisovateli kvalitní britské dětské literatury (*Badjelly Witch* a další). "Mít fantazii je základ komedie", říkal.

29. *David Letterman* - největší komediální diskutér americké televize současnosti. Jeho pozdní show sledují a navštěvují stovky osobností, nejde však o bezduchou Prima jízdu. Byl nesmírně ceněn i Andy Kaufmanem, který s Lettermanem mnohokrát spolupracoval. Jeden osobní zážitek v jakém duchu svou show vede: Letterman použil pro své vyprávění o rodině "domácí video" zachycující subjektivně svou matku, jak krade v obchodě plechovky s pivem, hned je leje do sebe a rozplácne o čelo - kameru..."

30. *Harland Williams* - jeho otce prý našli s vránou zapíchnutou v hlavě zobákem, opustil rodnou udírnu zapadáková rovnou pro Hollywood. Vidět jsme ho mohli jen párkrát a to v prapodivných rolích ve filmech typu Něco na té Mary je, Vrtěti psem, Blbý a blbější, kde přece jen pro filmy vykřesal oproti ostatním komické výstupy v duchu zázračných dětí. Harland je příklad dokonalého partnera pro D. Lettermana a Geenu Davisovou a svou podobností s neúnavným vyprávěčem Vládou Menšíkem má za sebou desítky vlastních vystoupení a show, které neznáme zřejmě ze strachu, že by byla zesměšněna naše převlelost a serióznost.

31. *Howie Mandel* - alias Dr. Fiškus z NBC v seriálu *Svatí* všude zaznamenal fenomenální úspěch vítězství v mnoha soutěžích posledních let. Uspěl hned prvním tv Rozesměj mě a dále stál za seriálem animovaným seriálem *Bobíkův svět*, několika CD-Romy jako *Vyláďenov* nebo *Howieho velkoslovní* nebo mate-matické dobrodružství stejně jako je středem pozornosti se svou show.

32. *Woody Harrelson* - Ačkoli Woody pracuje na totální vyhlenosti, která jej také směřuje do bahna komerce až k Miloši Formanovi či Oliveru Stoneovi, jeho začátky jsou pro Američany nezapomenutelné. Role Barmana v seriálu *Cheers*, oproti natvrdlému kamarádčofství Michala Prokopa, byla opravdovou zvědníci všech hříchu právě díky Woodymu. Přiznával, že miluje trávu, chlast, sprostá slova, opizlost, holky a smích. S takovým člověkem se srovnávat je pak příjemné, když se nebere vážně. Znovu: Proč *Cheers* nikdy neuvídneme? - Je moc drahá pro vepřové hlavy!

33. *Pauly Shore* - Nejuráženější ze současných komiků, nenáviděný za zesměšňující komentáře sociálních ořesů o americkém snu jako případ O.J. Simpsona, blowjobu Billa Clintona a parafrázi nejhorších a nejméně úspěšných komedií klasiků jako jsou *Abbot a Costello*. Recyklovaností těchto materiálů otravuje současnost, aby vytvořil sladčí budoucnost. Tento zájem dokazují i jeho zvukově futurologické projekty *Výškrabky s budoucností*, *Budoucnost Ameriky* nebo *Hollywoode máme problém...* Shore nám zkrátka ukazuje, jak dopadneme! A to teprve dělá na své první režii filmu *Do toho města už nikdy nejedu*. Že by Praha?

34. *Martin Short* - nejpilnější pidižvík z Kanady má za sebou jak domácí Network 90 tak SNL, odkud jej kolegové zlančili ihned do sombreročké hovadinky 3 Amigo, známé i u nás, stejně jako další *Shortovy* komedie o nešicích s uměním vedoucím vždy ke katastrofám. Short však na rozdíl od svých kolegů nikdy nezanevřel na jevišti a jako klasický stand komik doma v Kanadě ŽIL v programu *Godspell* nebo jako ptačí pes *Snoopy* v *Charlie Brownově* divadelním zpracování klasického komiksu. Nezapomenutelný zůstane jako poradce prezidenta v *Mars Attack*, na němž si smlsne 2m dlouhá skateboardistická mimozemšťanka.

35. *Mike Myers* - Austin Powers šuká dobře už od dob SNL a MTV! Nejsme toho hodní, ani si vědomí!

37. *Lee Evans* - Showman motající se mezi rodnou Anglií a Hollywoodem od dob vzplanutí ohně historiografických *Funny Bones*. Jeho rychlostní pohybové kreače, s nimiž snad jako jediný konkuruje baletním číslům *Chrise Walkena* neb spolu křepčili v dětském Honu na myš. měly za následek jeho přiřazení k projektům typu *Studia Kamarád*, ačkoli by si zrovna tohle zasloužil. Naposledy Evans úskopse přijal čudlu i do posledního vzepětí komedie v *Milionovém* závodu a snad se tudíž neztratí z dohledu.

36. *Dana Carvey* - věčná dvojka se letos pokusil o solo filmovou akci - *Mr. Převleků*. V masce želvy navštěvuje Klub želvařů, španělskému temperamentu s feferonkovým knírem žádná neodolá, stejně jako fakyřskému uhrannutí a lá "kobra leze z flašky", se Wayneův kamarád snaží zaujmout u dobrých *H.Potteristů* seč může s klasicky tupou a debilní komedií, která si neklade za cíl nic vyššího než rozesmát a poradit "s čím na maškarní u nás doma". Proto 100 % zabere líp než *Jim Carey*.

37. *Young Ones* - kultovní čtveřice z jednoho "tv" podnájmu - psychopatický yappie pro prachy řezající hlavy, jointy zpomalený hippie (full time job), "šattafa-

ka" novoromantik a punker k tomu - domácnost, u které slovo trash skutečně něco znamená. Není to jen o pintovačkách za yappiekovy vyšmelené prachy, ale také o hrůze domácího, kterého katastrofální následky večírků dovádějí k infarktu. Až se po Červeném trpaslíkovi (a 50. letech) seriál *Young Ones* dostane na ČTV2 před půlnoc, se světem už bude Amen.

38. *Ali G* - Nejnovější hvězda britské tv šokuje a přitahuje publikum převážně "Patois-gangsta" chameleonstvím. Sám zřejmě židovského původu, dokonale odporoval mluvu, akcenty a styl londýnské pouliční kultury a z jejich převážně černošských zdrojů otevírá brány k pochopení, proč tato agresivní, přímá forma komunikace má tak silný vliv na současnou mladou angloamerickou genX. Vtip jazyka, který *Ali G* produkuje (ne nepodobně brněnskému "hantecu") svědčí o existenci neustále nových možností cest poezie a humoru. "U Bag-O-Wires! Bamba yay."

39. *Lucille Ball* - A za všechny, alespoň jedna. *Red Skelton* se v její prospěch vzdal svého životního ocenění. Jediná žena komička, moderátorka a herečka ceněná všemi generacemi amerických komiků, byla vyhlášena první dámou tv, ačkoli si užila své s macarthyským honem na čarodějnice. Od komplikovanosti s bratry Marxovými po filmy s *Hopem* a *Skeltonem* se *Marie Rosůlková* americké zábavy vykašlala na filmy a byla ryzí specialistkou na tv. Ačkoli svoji a manželovu *Lucy-Desi* šou plnila i kulinářstvím a na první pohled vypadala jako *Zora Kolínská* z klasického *Vtipnější vyhrává*, byla pro jakoukoli tv-anarchii a platí u ní doslova čím starší, tím lepší. He he. *Juk. Kuk.*

Halabala